

26 iyun Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri günüdür!

● 25 (1175) 24-30 iyun 2021-ci il

İQTİSADİYYAT

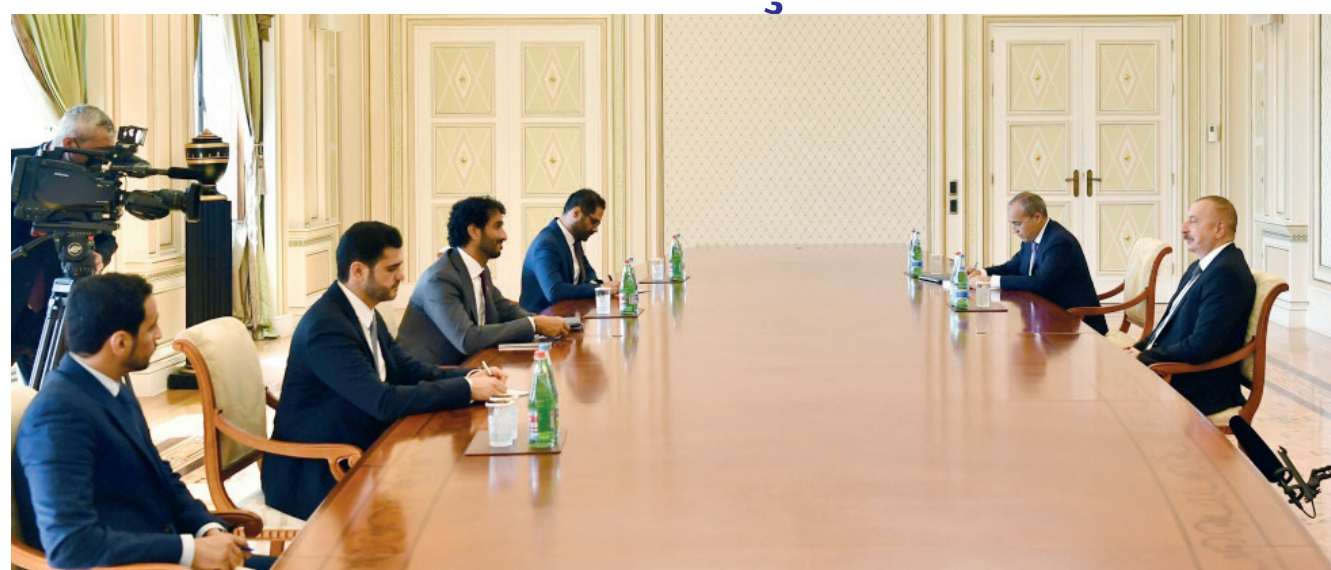
www.iqtisadiyyat.com

Həftəlik iqtisadi, ictimai-siyasi, müstəqil qəzet

Qiyməti razılaşma yolu ilə

Qəzet 1999-cu ildən çıxır

AZƏRBAYCANLA BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİ ARASINDA ƏMƏKDAŞLIQ UĞURLA İNKİŞAF EDİR

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyunun 23-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin (BƏƏ) İqtisadiyyat naziri Abdulla Bin Touq Al Marrini qəbul edib. Görüşdə Azərbaycanla Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında siyasi əlaqələrin yüksək səviyyədə olduğu və uğurla inkişaf etdiyi qeyd olunub, beynəlxalq təsisatlar çərçivəsində və ikitərəfli səviyyədə ölkələrimizin bir-birini dəstəkləməsi məmnunluqla vurğulanıb. Söhbət zamanı iqtisadi əlaqələrə toxunularaq,

bu sahədə uğurlu əməkdaşlığın həyata keçirildiyi bildirilib, Azərbaycandan Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə ixracın artdığı qeyd edilib.

Eyni zamanda, qarşıdakı illərdə tərəfdaşlıq əlaqələrimizin ruhuna uyğun olaraq yeni investisiya imkanlarının müəyyən edilməsi, ticarət dövriyyəsinin artırılması və biznes əlaqələrinin genişləndirilməsi istiqamətində işlərin həyata keçirilməsinin vacibliyi vurğulanıb.

TURİZM SEKTÖRÜNÜN İNKİŞAFINA TÖHFƏ: BEŞULDUZLU “İTERCONTINENTAL” OTELİ QAPILARINI TURİSTLƏRİN ÜZÜNƏ AÇDI

İyunun 18-də Bakıda beşulduzlu “Intercontinental” otelinin açılışı olub.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva açılışda iştirak ediblər.

Əvvəllər bu ərazidə “Cənub” mehmanxanası yerləşirdi. İndi onun yerində gözoxşayan memarlıq üslubunda yeddimərtəbəli “Intercontinental” oteli inşa olunub.

Bu gün dünyada pandemiyanın davam etməsinə, iqtisadi və maliyyə çətinliklərinə baxmayaraq, Azərbaycanda Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə mühüm sosial-iqtisadi infrastruktur layihələrinin icrası uğurla davam edir. Müasir səviyyədə inşa olunan “Intercontinental” otelinin istifadəyə verilməsi

si bunun daha bir təzahürüdür. Ölkəmizdə turizmin böyük gələcəyinin olduğunu daim vurğulayan dövlətimizin başçısı hələ neçə illər bundan əvvəl Azərbaycanda ən müasir otellərin, o cümlədən məşhur dünya brendlərinə aid mehmanxanaların inşasının vacibliyini qeyd edirdi. Həyat Prezident İlham Əliyevin uzaqgörənliyini bir daha təsdiqlədi. Pandemiyadan əvvəlki son illərdə Azərbaycanda turizmin inkişafı böyük vüsət aldı. Lakin bütün dünyada olduğu kimi, COVID-19 virusunun sürətlə yayılması ölkəmizdə də turizmin inkişafına ciddi maneə yaratdı. İndiki şəraitdə yeni otellərin istifadəyə verilməsi Azərbaycanda uzaqgörən siyasətin həyata keçirilməsinin bariz göstəricisidir.

“PAKİSTAN VƏ AZƏRBAYCAN İKİ QARDAŞ ÖLKƏ OLARAQ İKİTƏRƏFLİ ƏLAQƏLƏRİNİ GÜCLƏNDİRİR”

Bu sözləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyunun 21-də Pakistan İslam Respublikasının Quru Qoşunları komandanı ordu generalı Qamar Caved Bacvanı qəbul edərkən deyib.

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, ölkələrimiz arasında əlaqələr çox uğurla inkişaf edir. O, deyib:

- Biz xüsusilə İkinci Qarabağ müharibəsində Pakistanın Azərbaycana göstərdiyi çox fəal dəstək mövqeyinə görə minnətdarıq. Müharibənin ilk günlərindən ölkənizin ali rəhbərliyi - Prezident və Baş nazir ərazi bütövlüyümüzün bərpasında Azərbaycana tam dəstəklərini ifadə etdilər. Bu, bizim əməkdaşlığımızın çox mühüm elementi və qardaşlıq əlaqələrimizin həqiqi nümayişidir. Pakistanın digər yüksək rütbəli rəsmiləri, parlament üzvləri və ictimai xadimlər Ermənistan ordusunun tam məğlubiyyəti və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası ilə nəticələnmiş 44 günlük müharibə ərzində bizi dəstəklədilər. Dağlıq Qarabağ münacişəsi Azərbaycan tərəfindən güc və siyasi yolla həll olundu.

Mən, həmçinin qeyd etmək istədim ki, Pakistan bizim torpaqlarımızın işğalı səbəbindən Ermənistanı tanımayan və Ermənistanla diplomatik əlaqələr qurmayan az sayda ölkələrdən biridir. Bu, ölkələrimiz arasında qardaşlıq əlaqələrimizin daha bir nümayişidir. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan Kəşmir məsələsində hər zaman Pakistanı dəstəkləyir. Bizim açıq mövqeyimiz dəfələrlə nümayiş etdirilib. Bu mövqe ədalət, beynəlxalq hüquq və qardaşlıq əlaqələrimizə əsaslanır. Biz bütün məsələlərdə qardaşlarımızı dəstəkləməliyik.

Biz Pakistanın müdafiə sənayesi məhsullarına çıxışımız olduğuna görə məmnunluq. Bildiyiniz kimi, biz bu məhsulları alırıq, bu da bizim hərbi potensialımızı gücləndirir. Düşünürəm ki, qarşıdakı illərdə biz hərbi əməkdaşlığımızı genişləndirməli və tərəfdaşlığımızı gücləndirmək üçün birgə hərbi təlim və başqa təşəbbüslər planlaşdırmalıyıq.

Görüşdə nəqliyyat, logistika, energetika, ticarət dövriyyəsi sahələrində əməkdaşlıq məsələləri də müzakirə olunub.

**PASHA
Bank**

Azərbaycan xalqını
**26 iyun - Azərbaycan
Respublikası Silahlı
Qüvvələri günü
münasibətilə təbrik edir!**

Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğu Maliyyə Nazirliyi: Hazırda Dünya Bankından kreditin alınması gündəmdə deyil

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyunun 22-də Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğu İdarəsinin yaradılması haqqında Fərman imzalayıb.

Fərmana əsasən yaradılan “Şuşa Şəhəri Dövlət Qoruğu İdarəsi” publik hüquqi şəxsin fəaliyyətinə nəzarəti Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Şuşa rayonunda xüsusi nümayəndəsi həyata keçirəcək.

TRACECA çərçivəsində əməkdaşlığın mövcud vəziyyəti müzakirə olunub

Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar naziri Rəşad Nəbiyev TRACECA-nın Baş katibi Aset Asavbayevlə görüşüb. Nazirlikdə keçirilmiş görüşdə, həmçinin TRACECA Hökumətlərarası Komissiyanın Azərbaycandakı milli katibi Rüfət Bayramov iştirak edib. Nazirlikdən bildirilib ki, görüşdə TRACECA çərçivəsində əməkdaşlığın mövcud vəziyyəti, sözügedən nəqliyyat dəhlizinin rəqabət qabiliyyətliliyinin artırılması istiqamətində həyata keçirilən prioritet layihələr və irəli sürülən təşəbbüslər, eləcə də gələcək inkişaf perspektivləri müzakirə olunub. Nazir Rəşad Nəbiyev əsası 1998-ci ildə ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə qoyulmuş bu əməkdaşlıq platformasının Azərbaycan üçün böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini, ölkəmizin onun fəaliyyətində aktiv iştirak etdiyini bildirib. Rəşad Nəbiyev nazirliyin bu sahədə Daimi Katibliklə əməkdaşlığın davam etdiril-

məsi niyyətində olduğunu vurğulayıb. Baş katib Avropa-Qafqaz-Asiya beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin inkişafı üzrə Əsas Çoxtərəfli Saziş, təşkilatın fəaliyyətinin gücləndirilməsi, ölkəmizin TRACECA Hökumətlərarası Komissiyaya sədrliyi dövründə irəli sürülmüş təşəbbüslər və müzakirə edilən yeni layihələr, Avropa İttifaqı ilə əməkdaşlıq və digər məsələlərlə bağlı məlumat verib. Görüş iştirakçıları TRACECA coğrafiyasının genişləndirilməsi, dəhlizin rəqəmsallaşdırılması, multimodal daşımaların inkişaf etdirilməsi, konteyner daşımalarının rəqabət qabiliyyətinin artırılması və dəhlizə əlavə yük axınlarının cəlb edilməsinə töhfə verə biləcək yeni layihələrin hazırlanması sahələrində əməkdaşlıq, eyni zamanda, TRACECA dəhlizinin ikitərəfli və beynəlxalq müstəvidə təşviq edilməsi istiqamətində söylərin davam etdirilməsi barədə razılıqlarını ifadə ediblər.

AYİB-in Azərbaycan üzrə aktiv portfeli azalıb, layihələrin sayı artıb

Bu ilin mayın 31-nə Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının (AYİB) Azərbaycandakı aktiv portfelinin həcmi 36 layihə üzrə 1,124 mlrd. avro (ödənilməmiş öhdəliklər daxil olmaqla) təşkil edib. Bu rəqəm bank tərəfindən təqdim edilən son göstərici (aprelin 30-u) 2,5% azalıb. Lakin aktiv layihələrin sayı mayda 35-dən 36-ya yüksəlib. Bu barədə AYİB-dən bildirilib. Qeyd olunub ki, portfelin 77%-ni (869 mln. avro) dayanıqlı infrastrukturaya yatırımlar, 21%-ni (235 mln. avro) sənaye, ticarət və aqrobiznes investisiyaları, 2%-ni (20 mln. avro) isə maliyyə institutlarına yatırımlar təşkil edir.

Bankın ölkədəki əməliyyat aktivlərinin həcmi may ayı ərzində 2,8% azalaraq 986 mln. avroya enib. Beləliklə, AYİB bu günədək Azərbaycana 177 layihə üzrə 3,089 mlrd. avro həcmində investisiya yatırır və sözügedən həcm 84,1%-i (2,597 mlrd. avro) borc götürənlər tərəfindən artıq mənimsənib. Ümumi investisiyaların 23%-i özəl sektorun payına düşüb. Xatırladaq ki, təkcə 2020-ci ildə bank Azərbaycana 6 layihə üzrə 17 mln. avro həcmində investisiya yatırır. Ayrılan vəsaitin həcmi 2019-cu il ilə müqayisədə dəyişməyib, lakin layihələrin sayı 5-dən 6-ya yüksəlib.

Dünya Bankı tərəfindən koronavirus infeksiyasına qarşı mübarizədə bütün ölkələrə təqdim olunan “Sürətli COVID-19 Aləti” layihəsi çərçivəsində güzəştli kredit vəsaitinin cəlb olunmasına Azərbaycan tərəfi də maraq göstərərək və müvafiq danışıqlara başlayıb. Maliyyə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, kreditin ayrılması istiqamətləri, şərtləri və prosedurları Azərbaycan tərəfini qane etmədiyindən həmin danışıqların aparılması dayandırılıb və bu barədə Dünya Bankına məlumat verilib. Hazırda Dünya Bankından sözügedən kreditin alınması gündəmdə deyil.

Kəlbəcərdə dövlət sərhədinin mühafizəsi və müdafiəsinin təşkilinin elektrik enerjisi ilə təchizatı üçün “Azərişiq” ASC-yə 24,5 milyon manat ayrılıb

Prezident İlham Əliyev “Kəlbəcər rayonu ərazisində dövlət sərhədinin mühafizəsi və müdafiəsinin təşkilinin elektrik enerjisi ilə təchizatı haqqında” Sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, Kəlbəcər rayonu ərazisində dövlət sərhədinin mühafizəsi və müdafiəsinin təşkilinin etibarlı və dayanıqlı elektrik enerjisi ilə təchizatı məqsədilə Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il dövlət büdcəsində işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpa üçün nəzərdə tutulan vəsaitdən “Azərişiq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 24 milyon 500 min manat ayrılıb.

Vergi ödəyicilərinin sayının artması əsasən kommersioniya qurumlarının hesabınadır

2021-ci ilin mart, aprel və may aylarında qeydə alınan vergi ödəyicilərinin sayında artım müşahidə edilib. Dövlət Vergi Xidmətinin Media və Kommunikasiya İdarəsindən bildirilib ki, hüquqi şəxs kimi uçotda olan vergi ödəyicilərinin sayının artması əsasən (97,9 faiz) kommersioniya qurumlarının hesabına baş verib. Müqayisə edilən dövrdə kommersioniya qurumlarının sayı 7,7 faiz artaraq 138 min 803, qeyri-kommersioniya qurumlarının sayı isə 1,4 faiz artaraq 15 min 793 vahid təşkil edib. Cari ilin 5 ayında 4573 kommersioniya qurumu dövlət qeydiyyatından keçib ki, bu da 2020-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 27,2 faiz çoxdur. Yanvar-may aylarında kommersioniya qurumlarının dövlət qeydiyyatının 83,3 faizi elektron qaydada, 16,7 faizi isə kağız daşıyıcılarda edilmiş müraciətlər əsasında həyata keçirilib.

Dividendlər hansı halda vergiyə cəlb olunur?

Vergi Məcəlləsinə əsasən, rezident müəssisə tərəfindən ödənilən dividenddən ödəmə mənbəyində 10 faiz dərəcə ilə vergi tutulur. Dövlət Vergi Xidmətinin Media və Kommunikasiya İdarəsindən bildirilib ki, dividendin faktiki sahibi olan fiziki və hüquqi şəxslərdən vergi tutulubsa, dividendi alan fiziki və hüquqi şəxslərin həmin gəlirindən bir daha vergi tutulmur. Həmin gəlir yenidən dividend şəklində verilən zaman vergiyə cəlb olunmur. Bununla yanaşı, cəmiyyətin fəaliyyəti zamanı əldə edilmiş aktivlərin, o cümlədən pul vəsaitlərinin (təsisçiyə borcların verilməsi və ya alınmış borcların əvəzinin qaytarılması istisna

olmaqla) təsərrüfat fəaliyyətinin məqsədlərindən kənar digər məqsədlər üçün təsisçiyə verilməsi, habelə təsisçinin digər şəxslərə olan borclarının əvəzinin ödənilməsi vergitutma məqsədləri üçün dividend ödəmələrinə bərabər hesab edilir və ödəmə mənbəyində vergi tutulur. Qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada gəlirlərin və xərclərin uçotunu aparan, ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatdan alınmayan və əməliyyatlarının həcmi ardıcıl 12 aylıq dövrün istənilən ayında 200 min manatadək olan rezident müəssisənin təsisçisi (payçısı) və yaxud səhmdarları olan fiziki və hüquqi şəxslərin dividend gəlirləri vergidən azaddır.

Fəaliyyəti aktivləşmiş hüquqi şəxslərin sayı 9,8 faiz artıb

Bu ilin ilk 5 ayında fəaliyyəti aktivləşmiş hüquqi şəxslərin sayı 4676 vahid təşkil edərək ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 9,8 faiz artıb. Dövlət Vergi Xidmətinin Media və Kommunikasiya İdarəsindən bildirilib ki, fəaliyyəti aktivləşmiş ƏDV ödəyicilərinin sayında isə müvafiq olaraq 14,8 faizlik artım müşahidə edilir. Hesabat dövründə fəaliyyəti dayandırmış hüquqi şəxslərin sayında ötən illə müqayisədə 1 faiz azalma qeydə alınıb. Bu azalma, həmçi-

nin, fəaliyyəti passivləşmiş ƏDV ödəyicilərinin sayında da (4,6 faiz) müşahidə olunur.

AZƏRBAYCANIN ZƏFƏRİNİ TƏMİN EDƏN SİYASƏT

Heydər Əliyevin müəllifi olduğu bu siyasi kursu layiqincə davam etdirən İlham Əliyev həm də ata nəsihətini yerinə yetirdi

Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə son qoyan Azərbaycan indi nəinki 30-cu ilini yaşadığımız müstəqilliyimizin, ötən 200 illik tarixinin ən şərəfli dövrünü yaşayır. Torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi, ərazi bütövlüyümüzün bərpa olunması bir dövlət kimi Azərbaycanın bütün dünyada mövqelərini daha da möhkəmləndirən, söz sahibi kimi imicini yüksəldən olduqca mühüm tarixi-siyasi amil oldu.

Əlbəttə, bizi bu qələbəyə aparan yol heç də hamar olmamışdı və bu gün tarixi qələbəmizin aspektlərini təhlil edərkən görürük ki, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsinə hesablanmış hazırlıq işləri olduqca çoxşaxəli olmaqla kompleks şəkildə həyata keçirilib. Möhtərəm Prezidentimiz, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi: «Biz Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətləri beynəlxalq müstəvidə dünya ictimaiyyətinə çatdırmalı idik və çatdırı bildik. Beynəlxalq təşkilatlarda fəal işləyirdik və bizə sərf edən, həqiqəti əks etdirən, beynəlxalq hüququ əks etdirən, ona əsaslanan vacib qərar-qətnamələri qəbul etdirə bildik. Bu, Qələbəmizin hüquqi əsası idi, haqq-ədalətin bərpasının hüquqi əsası idi. Biz iqtisadi güc toplamaq idik və topladıq. Son illər ərzində Azərbaycan qədr sürətlə inkişaf edən ölkə bəlkə də dünyada yoxdur. Biz hərbi güc toplamaq idik və bu istiqamət birinci dərəcəli vəzifə idi. Təsədlifi deyil ki, mənim prezidentlik dövrümdə hərbi xərclər hər zaman birinci yerdə idi və bunu mən deyirdim, bəyan edirdim ki, biz hərbi xərclərimizi bundan sonra da artırmalıyıq. Biz müharibəyə hazırlaşmalıyıq, hazırlaşırıq. Açıq deyirdim bütün dünyaya və deyirdim ki, əgər düşmən öz xoşu ilə torpaqlarımızdan çıxmasa, biz düşməni qovacağıq. Belə də oldu».

Torpaqlarımızın azad edilməsinə hesablanmış hazırlıq işlərinin təməllərini müəyyən edən Heydər Əliyev idi

Bu gün çox haqlı olaraq Azərbaycan ictimaiyyəti Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllini Heydər Əliyev ideyalarının həyata vəsiqə alması kimi dəyərləndirir. Çünki torpaqlarımızın azad edilməsinə hesablanmış hazırlıq işləri dahi strateq kimi Heydər Əliyevin Azərbaycanın inkişafı ilə bağlı müəyyən etdiyi siyasi kursun uğurlu davamının məntiqi nəticəsi idi. Bu kurs isə 1993-cü ildən başlanmış və Azərbaycan üçün olduqca əlverişsiz şəraitdə – 1994-cü ilin əvvəllərində Füzuli istiqamətində işğal olunanmış torpaqlarımızın azad edilməsi ilə nəticələnmişdi. Sonrakı dövrdə isə Heydər Əliyevin böyük uzaqgörənliklə nail olduğu atəşkəs Azərbaycan torpaqlarının azad edilməsi üçün kompleks şəkildə – yəni iqtisadiyyatımızı inkişaf etdirməklə, ordu-müzu gücləndirməklə, o cümlədən Dəbliq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı ölkəmizin maraqlarına uyğun beynəlxalq hüququ təmin etməklə hazırlıq işlərinin aparılması üçün tarixi zəmin yaratdı.

Bu gün dönbüt geriyyə baxanda görürük ki, müxtəlif istiqamətlərdə aparılan hazırlıq işləri vəhdət təşkil edərək, qələbəmizin əsasını təşkil etmişdir. Görünən həm də odur ki, bu hazırlıq zəncirinin hansısa bir həlqəsində boşluq olsaydı, Azərbaycanın hərbi yola əl atmaq məcburiyyətində qalacağı təqdirdə ciddi problemlər yarana bilərdi. Amma bu hazırlıq işlərinin təməllərini müəyyən edən Heydər Əliyev idi. Tarix isə həmişə sübut edib ki, Heydər Əliyevin müəllifliyi ilə atılan istənilən addım Azərbaycan dövlət və milli maraqlarını bütün siyasi dövrlərdə layiqincə və qətiyyətlə təmin edib. Bu yazıda da məqsədımız ulu öndər Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycan rəhbərliyi dövründə Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı görülmüş işlərin təhlilidir.

Torpaqlarımızın işğalı AXC-Müsavat cütliüyünün Azərbaycan dövlətinə xəyanətinin nəticəsi idi

1991-ci ilin sonlarında SSRİ-nin dağılması ilə keçmiş sovet məkanında yeni geosiyasi şərait yarandı. Buna qədər

Dağlıq Qarabağın Azərbaycandan ayrılmasına nail olmaq üçün separatçı fəaliyyətlə məşğul olan Ermənistan SSRİ-nin dağılmasından sonra faktiki olaraq, Azərbaycana qarşı açıq və elan edilməmiş müharibəyə başladı. Əvvəlcə Dağlıq Qarabağın azərbaycanlı yaşayış məskənlərinin işğalına başlandı. 1992-ci il yanvarın 15-də Kərkicahan, fevralın 10-da Malıbəyli, Quşçular kəndləri işğal olundu, dinc və silahsız əhaliyə divan tutuldu, Xocalı və Şuşanın mühasirə məngənəsi daraldı. Tələm-tələsik formalaşdırılmış Azərbaycan könüllülərinin Daşaltı əməliyyatı uğursuz oldu. Erməni və sovet hərbi birləşmələri fevralın ortalarında Xocavəndin Qaradağlı kəndini ələ keçirdilər və burada Qarabağ müharibəsi dövrünün ilk soyqırımını cinayəti törədildi. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə müasir tarixin ən faciəli hadisələrindən biri baş verdi. Erməni hərbi birləşmələri Xocalıda Rusiyanın 366-cı motoatıcı polkunun dəstəyi ilə birlikdə azərbaycanlılara qarşı dəhşətli soyqırımını həyata keçirdilər. Bu, İkinci Dünya müharibəsində faşizmin törətdiyi dəhşətli qırğınlardan sonra müasir dövrdə erməni terrorçuları ilə birlikdə Ermənistan hərbi qüvvələrinin insanlığa qarşı törətdiyi kütləvi və dəhşətli cinayət idi. Bütün bunlardan sonra 1992-ci ilin martında respublikaya rəhbərlik edən A.Mütəllibov istefa verdi. Yaranmış hakimiyyət boşluğu Azərbaycan Respublikasının müdafiə qabiliyyətini daha da zəiflətdi. 1992-ci ilin mayında erməni hərbi birləşmələri Şuşanı işğal etdilər. Bununla da faktiki olaraq ermənilər bütün Dağlıq Qarabağın ərazisini işğal etdilər. Prezident İlham Əliyev 2021-ci ilin yanvar ayında Şuşaya etdiyi ilk səfəri zamanı hərbiçilərlə görüşündə şəhərin AXC-Müsavat cütliüyünün xəyanəti nəticəsində işğal olunduğunu bildirmişdi: «**Çünkü Pənəhəli xan bu şəhəri ələ salmışdır ki, hər tərəfdən sıldırım qayalar və təbii landsaft Şuşanı mühafizə edir. 1992-ci ilin mayında o vaxtkı Azərbaycan rəhbərliyinin və hakimiyyət uğrunda mübarizə aparan AXC-Müsavat cütliüyünün xəyanəti nəticəsində Şuşa işğal altına düşdü**».

Şuşanın 1992-ci il mayın 8-də itirilməsi böyük faciə idi. Bu faciənin günahkarları AXC-Müsavat cütliüyüdü. Azərbaycanda hakimiyyət uğrunda mübarizə gedirdi və AXC-Müsavat cütliüyü də iqtidara can atırdı. O vaxtkı hakimiyyəti yıxmaq üçün də bu təxribat törədildi və Şuşanın düşmən tərəfindən işğalına şərait yaradıldı. Bununla da Ermənistan Dağlıq Qarabağda strateji üstünlüyünü təmin etdi. AXC-Müsavat cütliüyünün siyasi hoqqalarının və xəyanətinin nəticəsində 1992-ci ilin may ayında Laçını da işğal edən düşmən Ermənistandan Qarabağa gedən strateji yollara nəzarəti ələ keçirdi. Beləliklə, Azərbaycanın digər rayonlarının işğalı üçün münbət şərait formalaşdı. AXC-Müsavat qaragüruhu isə bu hadisələrdən sonra Azərbaycanda hakimiyyətə gəldi və yürütdüyü siyasətlə tariximizin növbəti qara səhifələrini yazdı. Düzdür, 1992-ci ilin yayında Azərbaycan Ordusu Dağlıq Qarabağda müəyyən uğurla hərbi əməliyyatlar keçirmişdilər. Nəticədə Dağlıq Qarabağ ərazisinin 52 faizinə nəzarət təmin edilmişdi. Lakin hakimiyyət uğrunda çəkişmələr, vahid hərbi komandanlığın olmaması nəticə etibarilə əldə olunmuş bütün hərbi

uğurların üstündən xətt çəkdi, azad edilmiş ərazilər yenidən itirildi. Ümumiyyətlə, Azərbaycan Xalq cəbhəsinin hakimiyyəti (1992 may-1993 iyun) dövründə davam edən yeni hakimiyyət çəkişmələri respublikanın müdafiəsinə ağır zərbə vurdu. 1993-cü ilin aprelində isə Kəlbəcər işğal olundu. Bununla da ermənilər Dağlıq Qarabağın Ermənistanla tam coğrafi birləşməsinə nail oldular. 1993-cü ilin iyun ayında Azərbaycanda siyasi böhran artıq pik həddə çatmışdı. Xalqın tələbi ilə Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəldiyi vaxt artıq ordu dağılmış, Ermənistanın öz işğalçılıq planlarını daha sürətlə həyata keçirə bilməsi üçün əlverişli zəmin yaranmışdı. Beləliklə, AXC-Müsavat cütliüyünün Azərbaycan dövlətinə xəyanətinin nəticəsi olaraq 1993-cü ilin iyul-oktyabr ayları arasında Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan rayonları işğal edildi.

Heydər Əliyev Naxçıvanla bağlı Ermənistanın işğalçılıq planlarını tam iflasa uğratmışdı

Azərbaycan ictimaiyyəti bir həqiqəti də bölüşür ki, əgər Heydər Əliyev 1993-cü ildən əvvəl Azərbaycana rəhbərlik et-səydi, torpaqlarımızın Ermənistan tərəfindən işğalı baş verməzdi. Çünki buna qədər Naxçıvan nümunəsi var idi. Məhz Heydər Əliyevin müdrik rəhbərliyi ilə Naxçıvanın müdafiənin etibarlı təşkilatı Ermənistanın bu istiqamətdə işğalçılıq planlarını tam iflasa uğratmışdı. Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərindən Qarabağ problemi ətrafında yayılan dalğanın zərbə qüvvəsinə məruz qalan, sərhəddən kəndləri ermənilər tərəfindən işğal və qarət olunan, dinciliyi əlindən alınan Naxçıvan taleyini ümidinə buraxılmış tənha bir adanı xatırladı. Tale Heydər Əliyevi Naxçıvana göndərməklə oranı və daha sonra bütün Azərbaycanı gözənilən fəlakətlərdən xilas etmək üçün real imkan yaratdı. Heydər Əliyevin 1991-ci ilin sentyabrın 3-də əhalinin təkiddi tələbi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri seçilməsi Azərbaycanın müəkkəb və ağır dövrünə təsadüf edirdi. Ümum-millilərin ilk gündən başlayaraq atdığı addımlar, həyata keçirdiyi tədbirlər Naxçıvanı düşmən əlinə keçməklə təhlükəsindən xilas etdi. Muxtar respublikanın ali vəzifəli şəxsi seçildikdən sonra böyük öndər bölgənin erməni təcavüzündən müdafiəsi ilə bilavasitə məşğul olmağa başladı, bu məsələ onun əsas fəaliyyət istiqamətinə çevrildi.

1991-1993-cü illərdə Heydər Əliyevin sədrliyi ilə Naxçıvan Ali Məclisinin Rəyasət Heyətinin iclaslarında muxtar respublikanın sərhəddəki vəziyyət mütəmadi müzakirə edilmiş, müvafiq orqanların nümayəndələrinin iştirakı ilə operativ tədbirlər müəyyənəşdirilmişdi. Ulu öndər Ermənistan rəhbərliyi ilə danışıqlarında Dağlıq Qarabağda erməni yaraqlıları tərəfindən girov götürülmüş azərbaycanlıların qaytarılması haqqında dəfələrlə məsələ qaldırılmışdı. Nəticədə Goranboy rayonunun sakinləri Umud Bayramov, Süleyman Bədəlov erməni əsirliyindən azad edilərək, öz ailələrinə qaytarılmışdılar. 1992-ci il martın 10-da Heydər Əliyevin Ermənistan Ali Sovetinin sədri Bakken Arakçıyanla görüşü oldu. Görüş zamanı Ermənistanla Naxçıvan arasındakı bütün sərhəddə sabitliyin və təhlükəsizliyin bərqərar edilməsi, Er-

mənistanın Mehri rayonu ərazisindən keçən Bakı-Naxçıvan sərhəddi qatarının təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, Ermənistanın keçən bütün kommunikasiya xətlərinin normal işləməsi haqqında razılıq əldə olunsun da, qarşı tərəf bu sazişin heç bir müddəalarına əməl etmədi. Bakıdakı bəzi üzdənəraq siyasətçilər isə Naxçıvan Ali Məclisi sədrinin bu istiqamətdəki fəaliyyətini separatçılıq kimi qələmə verməyə cəhd göstərsələr də, Heydər Əliyev Ermənistanın rəhbərləri ilə telefon danışıqlarında, şəxsi görüşlərində təkcə Naxçıvanın təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələləri deyil, bütün Azərbaycanı narahat edən, xüsusən Dağlıq Qarabağın taleyi ilə bağlı problemləri ön plana çəkirdi. Buna konkret misal olaraq, 1992-ci il martın 12-də ermənilər Ağdam şəhərini və digər yaşayış məntəqələrini atəşə tutduqları zaman Heydər Əliyevin dərhal Ermənistan rəhbərlərinə telefon açmasını, atəşin dayandırılmasını

görmüşdülər. Heydər Əliyevin dünya xalqlarına müraciətindən sonra bir çox ölkələrin, o cümlədən Rusiyanın informasiya agentliklərinin, mətbuat orqanlarının nümayəndələri Naxçıvana gələrək, buradakı vəziyyət haqqında dünya ictimaiyyətini obyektiv məlumatlandırdılar.

Əlbəttə, bunlar ümummillilərimizin də qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan üçün böyük nailiyyət idi. Çünki Dağlıq Qarabağ münaqişəsi başlandıandan həmişə Azərbaycan günahlandırılmış, mətbuat orqanlarına, dünya, o cümlədən Rusiya ictimaiyyətinə həmişə ermənilərin xeyrinə birtərəfli məlumatlar vermişlər. Məhz o dövrdə dahi siyasətinin səyləri nəticəsində dünya ictimaiyyətində düzgün, obyektiv təsəvvür yaradıldı və Ermənistanın təcavüzkar mövqeyi ifşa edildi. 57 dövlət Ermənistanın təcavüzkarlığını pisləmiş, NATO isə bu barədə xüsusi bəyanat yaymışdı. Qırmızı Xaç

tələb etməsini, bütün problemlərin sülh yolu ilə həllinin vacibliyini vurğulamasını göstərmək olar.

1992-ci ilin may ayı Azərbaycanın, eləcə də Naxçıvan MR-in müasir tarixinin ən mürəkkəb və gərgin dövrünü təşkil edirdi. Ermənilər yaranmış şəraitdən istifadə edərək, Naxçıvana qarşı məkrli planlarını da həyata keçirməyə çalışır, sərhəd kəndlərinə təcavüzlər edirdilər. Bu amansız təcavüz bir neçə gün davam etmiş, yalnız möhtərəm Heydər Əliyevin gərgin siyasi, diplomatik səyləri nəticəsində onun qarşısını almaq mümkün olmuşdu. Lakin bu da müvəqqəti olaraq dayandı. Ayın 18-də müasir silahlarla silahlanmış ermənilər yenidən muxtar respublikaya hücumə keçərək, bir sıra sərhəd məntəqələrini ələ keçirməyə çalışdılar. Bu dəfə torpaqlarımız uğrunda ölüm-dirim mübarizəsi başladı. Bu hücumlar nəticəsində hərbiçilər və dinc əhali arasında çoxlu həlak olanlar, yaralananlar oldu. Sərhəd kəndi ciddi dağıntılara məruz qaldı. Bir neçə sərhəd kəndinin əhalisi təhlükəsiz yerə köçürüldü.

Belə mürəkkəb şəraitdə Heydər Əliyevin fenomenal siyasətçi və diplomat düşəsi Naxçıvanı real işğal təhlükəsindən xilas etdi. Dahi rəhbərin uzaqgörən və düşünülmüş siyasəti təpədən-dırnağadək silahlanmış erməni yaraqlılarının məkrli planlarını alt-üst etdi. Həmin günlərdə Ali Məclis sədrinin yorulmaq bilmədən gecəli-gündüzlü apardığı siyasət öz bəhrəsini verdi. O, xarici dövlətlərin başçalarına, beynəlxalq qurumlara, dünya ictimaiyyətinə müraciət edərək, Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarına, eləcə də Naxçıvana hərbi təcavüzü barədə məlumat vermiş, bu təcavüzü dayandırmaq üçün əməli tədbirlər görülməsini tələb etmişdi. Naxçıvan üçün son dərəcə ağır bir zamanda qardaş Naxçıvanın birmənalı mövqeyi Ermənistanı öz təcavüzkar niyyətlərini həyata keçirməyə mane oldu. 1992-ci il may ayının 18-də Türkiyənin Baş naziri Süleyman Dəmirəl, Xarici İşlər naziri Ərdəl İnönü Heydər Əliyevə telefonla zəng edərək, vəziyyət barədə ətraflı məlumat aldılar. Həmin gün gecə isə Süleyman Dəmirəlin sədrliyi ilə Türkiyənin Nazirlər Kabineti iclas keçirərək Ermənistanın Naxçıvana təcavüzü ilə bağlı bəyanat verdi. Baş nazirin göstərişi ilə böyük elçi Ömər Ərsun başda omlaqla Türkiyənin nümayəndə heyəti Naxçıvana gələrək, vəziyyətlə yerində tanış olmaq üçün Səderək bölgəsinə getmiş, sonra böyük siyasətçi ilə

Cəmiyyətinin nümayəndələri də Naxçıvana gələrək döyüş bölgəsinə, Səderəyə baş çəkmişdi, həlak olmuş naxçıvanlıların cəsədləri onların vasitəçiliyi ilə ermənilərdən geri alınmışdı. Təbii ki, Heydər Əliyevin diplomatik fəallığı, bütün dünya ictimaiyyətinə ayağa qaldırması Ermənistanı geri çəkilməyə məcbur etdi. Bununla bərabər, onlar yənə öz yerlərində oturmaq istəmir, hər cür vasitələrə əl ataraq sübut etməyə çalışırdılar ki, guya bu müharibədə ilk əvvəl hücumu onlar başlamayıblar və Naxçıvan ərazisini işğal etməyiblər. Nəhayət, mayın 24-də Ermənistanın Müdafiə naziri V.Sarkisyan və başqa rəhbər işçilər Naxçıvan rəhbərliyinə müraciət edərək, danışıqlar aparmaq istədiklərini bildirdilər.

Heydər Əliyev Muxtar Respublika Ali Məclisinin sədri işlədiyi dövrdə burada hərbi quruculuq məsələlərinə xüsusi diqqət yetirirdi. Onun birbaşa rəhbərliyi və nəzarəti altında Rusiyanın Zaqafqaziya Sərhəd Dairəsinin Naxçıvandakı hərbi hissələrinin komandanlıqları ilə aparılan danışıqlar nəticəsində 75-ci motoatıcı diviziyanın ləğv edilməsi və diviziyanın bütün hərbi və təsərrüfat əmlakının Azərbaycan Respublikasının səracamına verilməsi haqqında razılıq əldə edildi. Həmin danışıqlarda muxtar respublika rəhbəri Azərbaycanın artıq tam müstəqil dövlət olduğunu və dünya dövlətləri tərəfindən müstəqil dövlət kimi tanındığını əsas tutaraq Azərbaycan və onun tərkib hissəsi olan Naxçıvan ərazisində başqa dövlətin hərbi hissələrinin qalmasının qeyri-mümkünlüyünü qətiyyətlə bildirdi.

1992-ci il iyulun 25-də Ali Məclisin Rəyasət Heyətinin iclasında Naxçıvan MR Dövlət Müdafiə Komitəsinin yenidən təşkil olunması və onun bazasında Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin tərkibində müvafiq hərbi strukturun yaradılması zəruri hesab edildi. İki gündən sonra, iyulun 22-də 75-ci diviziyanın əmlakının, silah-sursatının Azərbaycan Milli Ordusuna təhvil verilməsi prosesinə başlandı və bu proses avqust ayının 15-də başa çatdırıldı. Naxçıvan MR Dövlət Müdafiə Komitəsinin və təhvil alınan 75-ci diviziyanın hərbi hissələrinin bazasında Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin Naxçıvanda 5-ci əlahiddə motoatıcı briqadası yaradıldı. 1992-ci il avqustun 18-də keçmiş Sovet Ordusunun 75-ci diviziyasının şəxsi heyətinin son dəstəsi Naxçıvanı tərk etdi.

1992-ci il iyul ayının 28-də Naxçıvan MR Ali Məclisinin təklifi ilə Azərbaycan Sərhəd Qoşunlarının Naxçivanda 1-ci sərhəd qoşunları dəstəsi yaradıldı. Həmin il sentyabrın 29-da Naxçıvan şəhərində Naxçıvan MR Ali Məclisi və Nazirlər Kabineti rəhbərliyinin, Rusiya Sərhəd Qoşunları Baş İdarəsinin və Zaqafqaziya Sərhəd Qoşunları Dairəsi nümayəndələrinin iştirakı ilə 41-ci sərhəd dəstəsinin ləğv olunması və onun funksiyalarının, bütün hərbi və təsərrüfat əmlakının 1-ci sərhəd dəstəsinə verilməsi haqqında sənədlər imzalandı. 75-ci diviziya ilə olduğu kimi, keçmiş 41-ci sərhəd dəstəsinin də bütün hərbi, hərbi-texniki və təsərrüfat əmlakı Azərbaycan Sərhəd Qoşunlarının Naxçıvanda­kı dəstəsinə təhvil verildi, bu zaman heç bir münacişəli hal olmadı. Elə həmin gün muxtar respublika rəhbərliyi və ictimaiyyətinin nümayəndələri tərəfindən 41-ci sərhəd dəstəsinin sonuncu qrup zabıt və əsgərləri, başda tələtin komandiri polkovnik V.Cukov olmaqla təyyarə ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasından yola salındılar. Bununla da Azərbaycan ilə qonşu dövlətlər – İran və Türkiyə arasında Naxçıvan ərazisindəki 215 km-lik dövlət sərhədinin mühafizəsi Azərbaycan Sərhəd Qoşunları tərəfindən həyata keçirilməyə başlanıldı. Bütün sərhəd məntəqələrində və sərhəd dəstəsi qərargahının üzərində Azərbaycanın dövlət bayraqları qaldırıldı. 1992-ci il sentyabrın 29-dan Naxçıvan ərazisində digər dövlətin-Rusiyanın heç bir hərbi hissəsi və hərbi qulluqçusu qalmadı. Naxçivanda təxminən iki əsr müd­dətində mövcud olmuş əcnəbi ölkənin hərbi iştirakına son qoyuldu. Bir sözlə, Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə 1991-1993-cü illərdə Naxçivanda müdafiə və hərbi quruculuq sahəsində həyata keçirilmiş tədbirlər bölgənin düşmən əlinə keçməsinin qarşısını aldı, sabitlik və əmin-amanlığın möhkəm təməlini qoydu. Tale Naxçıvanı Dağlıq Qarabağı və Azərbaycanın digər bölgələrini göz­ləyən acı qismətdən Heydər Əliyevi bu regiona göndərməklə hifz etdi.

Heydər Əliyev siyasi hakimiyyətə qayıtdığı ilk vaxtdan Dağlıq Qarabağ probleminin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması üçün əzmlə çalışdı

1993-cü ildə xalqın tələbi ilə Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəldiyi zaman, qeyd etdiyim kimi, ordu dağılmışdı. AXC-Müsəvat cütlüyünün xəyanətinin nəticəsi kimi torpaqlarımız müdafiəsiz qalmışdı və bu, digər rayonların da iş­gəlinə səbəb oldu.

O dövrdə Azərbaycanın hələ də beynəlxalq təcrid vəziyyətində, informasi­ya blokadasında olmasına baxmayaraq, Heydər Əliyevin Ermənistanın işğal si­yasətinə beynəlxalq hüquqi-siyasi qiy­mətin verilməsi üçün yorulmadan çalışırdı. Bunun nəticəsidir ki, 1993-ci ilin iyul-oktyabr aylarında BMT Təhlükəsiz­lik Şurasının iclaslarında Ermənistanın işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərin­dən dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən 3 qətnamə qəbul olunmuşdu. Xatırladım ki, BMT Təhlükəsizlik Şu­rasının 4 qətnaməsindən birincisi olan 822 sayılı qətnamə 1993-cü il aprelin 30-da qəbul edilib. Sənəddə işğalçı qüvvələrin Azərbaycanın Kəlbəcər rayonunu və di­gər işğal olunmuş rayonları dərhal tərk etməsi tələb olunur.

1993-cü ilin iyul ayının 23-də Ermənis­tan silahlı birləşmələri Azərbaycanın Ağdam rayonunu işğal etdi. Bu hadisə göstərdi ki, Ermənistan BMT TŞ-nin qə­bul etdiyi 822 saylı qətnaməyə əhəmiyyət vermir. BMT TŞ-nin iyulun 29-da keçir­ilən iclasında Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə dair 853 sayılı qətnamə qəbul olundu. Sənəddə bütün hərbi əməliyyatların dərhal da­yandırılması və işğalçı qüvvələrin Ağ­dam rayonundan və Azərbaycanın digər işğal edilmiş rayonlarından dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılması tələb edilirdi. Qətnamədə həmçinin Azərbaycan vətən­daşlarının bir hissəsinin məcburi köçkün kimi yaşamasından narahatlıq ifadə olu­nurdu.

1993-cü ilin avqustundan Ermənistan Azərbaycanın digər rayonlarını işğal et­mək üçün yeni hərbi əməliyyatlara baş­ladı. Cəbrayıl, Füzuli və Qubadlı işğal edildi. 1993-cü il oktyabrın 14-də BMT TŞ yenidən Dağlıq Qarabağ proble­mi­ni müzakirəyə çıxarara, 874 saylı qətnamə qəbul etdi. Mahiyyət etibarilə bu qətnamə əvvəlkilərdən fərqlənmirdi. Burada da Ermənistanla Azərbaycan arasında yaranmış gərginlikdən, cəbhə bölgəsində hərbi əməliyyatların yenidən güclənməsindən, çoxsaylı insan tələfa­tından və Azərbaycan ərazilərinin işğal

edilməsi faktlarından narahatlıq ifadə olunur, münaqişənin aradan qaldırılma­sı istiqamətində ATƏT-in səyləri dəstək­lənir, dövlətlərin ərazi bütövlüyünün toxunulmazlığı bir daha təsdiqlənirdi. Digər tərəfdən, maraqlı idi ki, 874 saylı qətnamədə Azərbaycanın son vaxtlar iş­ğal olunmuş rayonları haqqında heç nə deyilmirdi. Halbuki əvvəlki qətnamələrə işğal olunmuş ərazilərin konkret adları da salınmışdı.

1993-cü ilin oktyabrında Ermənistanın beynəlxalq təşkilatların qəbul etdiyi sənədlərə etinasızlığı özünü daha açıq şəkildə göstərdi. ATƏT sədrinin bölgədə səfərdə olduğu bir vaxtda Ermənistan silahlı qüvvələri Azərbaycanın Zəngilan rayonunu işğal etdi. BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü il noyabrın 12-də qəbul etdiyi 884 saylı qətnamədə Azərbaycanın Zəngilan rayonunun və Horadiz şəhəri­nin işğalı pislənilir və işğalçı qoşunların həmin ərazilərdən, eləcə də Minsk Qrupunun iclasında razılaşdırılmış “BMT

Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874 sayılı qətnamələrini icra etmək üçün tə­cili addımlara dair yenilənmiş vaxt cədvəli” nə uyğun olaraq, işğalçı qoşunların Azərbaycanın işğal edilmiş digər ərazilə­rindən çıxarılması tələb edilir. Xatırladaq ki, bu qətnamələrin hər biri BMT TŞ-nin iclaslarında yekdilliklə qə­bul edilib. Ermənistan-Azərbaycan mü­naqişəsinə dair ən mühüm sənədlər BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü il ərzin­də qəbul etdiyi 822, 853, 874, 884 saylı qətnamələrdir. Çünki bu qətnamələrdə Azərbaycan ərazi bütövlüyü dəstək­lənir və işğalçı qüvvələrin Azərbaycan ərazisindən çıxarılması tələb edilirdi. Sonrakı illərdə də bu qətnamələr Ermə­nistən-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ mü­naqişəsi ilə bağlı formalaşan beynəlxalq qanunvericiliyin əsas hüquqi bazasını təşkil etdilər.

Qeyd etdiyimz kimi, Heydər Əliyev beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini Dağ­lıq Qarabağ münaqişəsinə cəlb etmək üçün yorulmadan çalışırdı. Təkcə 1993-cü ilin yay aylarında Heydər Əliyev bu­nunla bağlı bir neçə dəfə bəyanat ver­mişdi. Məsələn 1993-cü il 2 iyul tarixli bəyanatında Heydər Əliyev ABŞ, Rusiya, Türkiyə dövlətlərinin, BMT, ATƏT və dünya ictimaiyyətinin diqqətini Ermə­nistən silahlı qüvvələrinin Azərbaycan ərazisinə intensiv hücumları ilə yaranmış vəziyyətə cəlb edərək, onları təcavüzün dayandırılması üçün lazımı tədbirlər görməyə çağırırmışdı. Bəyanatda Qarabağ məsələsinin sülh yolu ilə həll olunması üçün təşəbbüskar olduqlarına görə bu dövlətlərin səyi ilə BMT Təhlükəsizlik Şurasının 822 nömrəli qətnaməsinin ha­yata keçirilməsinin zəruriliyi bildiril­mişdi.

Iyulun 5-də verdiyi bəyanatda Hey­dər Əliyev münaqişənin gedişinə təsir göstərmək imkanlarına malik Rusiya, ABŞ, Türkiyə dövlətlərinə, beynəlxalq təşkilatlar - ATƏT və BMT TŞ-yə müraciət edərək, Ermənistanın təcavüzünün dayandırılması və münaqişənin sülh yolu ilə həllinə nail olunması üçün yar­dım göstərməyə çağırırmışdı.

Iyulun 14-də isə verdiyi bəyanatda Hey­dər Əliyev o vaxt ATƏT-in Minsk qrupunun sədri olan Mario Raffae­linin münaqişə regionuna gözlənilən səfəri­nin adi dezinformasiya - Ağdam inzibati rayonunu guya ki erməni qoşunlarının zəbt etməsi xəbəri ilə pozulmasından narahatlığını da ifadə edib. Heydər

İQTİSADİYYAT

Əliyev bu cür hərəkətin ATƏT-in mü­naqişənin tənzimlənməsindən kənara çəkilməsi və Azərbaycanı Ermənistanla təkbətək vuruşmaq məcburiyyətində qoyması kimi qiymətləndirib. Heydər Əliyev bunun mümkün nəticələrini də göstərib: **"Bu isə problemin dinc va-sitələrlə həlli perspektivlərinə ciddi zərbə vurur və regionda müharibənin daha da şiddətlənməsi deməkdir. Belə bir vəziyyətlə barışmaq isə qətiyyən mümkün deyildir."**

Heydər Əliyev münaqişənin həlli, Er­mənistanın işğal siyasətinin dayandırıl­ması və beynəlxalq ictimaiyyətin səylə­rinin gücləndirilməsi üçün 1993-cü ilin iyul ayında iki dəfə BMT Baş katibinə məktubla müraciət etmişdi. Ulu öndə­rin Azərbaycan Ali Sovetinin sədri kimi hələ 1993-cü il iyulun 26-da BMT-nin Baş katibinə məktubunda deyilir: «Dağ­lıq Qarabağı öz ərazisinə birləşdirmək haqqında xəyanətkar qərarlar qəbul edilməsində ifadəsini tapan siyasi təcə-

qətnamələr qəbul edilməsindən artıq kifayət qədər vaxt keçmişdir. Lakin in­diyədək heç bir əsər-əlamət yoxdur ki, Ermənistan Respublikası, Dağlıq Qara­bağ ermənilərinin uydurma rəhbərliyi belə yüksək hörmətli beynəlxalq təşki­latın qərarını yerinə yetirmək niyyətindədirlər. Tamamilə aydındır ki, nəinki işğal olunmuş, yandırılmış və talan edil­miş Kəlbəcər və Ağdam rayonları, həm də digər Azərbaycan əraziləri tərk edil­məmişdir. BMT Təhlükəsizlik Şurasının qərarlarına və bütün beynəlxalq hüquq normalarına təcavüzkar həyasızcasına məhəl qoymur. Füzuli rayonunda azər­baycanlılar yaşayan dinc kəndləri zəbt etməkdə və yandırmaqdadır, Füzuli şəhəri üzərinə güclü hücum əməliyyatı aparır, Cəbrayıl, Qubadlı istiqamətində ərazimizin içərilərinə doğru hücumu genişləndirir. Bərdə şəhərini və başqa yaşayış məntəqələrini ələ keçirməyə çalışır. Açıq təcavüz faktı o dərəcədə aşkardır ki, hər hansı əlavə faktlar gə-

tirmək lüzumsuzdur, əminəm ki, onlar sizə BMT-nin Bakıdakı nümayəndəsi, bu yaxınlarda Füzulidə olmuş cənab Mahmud əl-Səidin məruzələrindən mə­lumdur. İzah olunanlarla əlaqədar xə­hiş edirəm, Təhlükəsizlik Şurası dərhal çağırılsın və təcavüzkarı dayandırmaq, qan tökülməsinə son qoymaq, Azər­bay­can Respublikasının yüz minlərlə mü­dafiəsiz dinc sakinini qorumaq üçün, nəhayət, kəsərlı və təxirəsalınmaz təd­birlər görülsün».

1993-cü ilin sentyabr ayının 10-da isə Heydər Əliyev ABŞ Prezidenti Bill Klin­tona, vitse-prezidenti Albert Qora və konqresin spikeri Tomas Foliyə müraciət etmişdi. Müraciətdə Heydər Əli­yev demokratiya və azadlıq idealları, in­san hüquqlarına və insanın əsas hüququ olan yaşamaq hüququna hörmət naminə ABŞ rəhbərliyini qan tökülməsinin və təcavüzün dayandırılmasında iştiraka çağırırdı.

1993-cü ilin 2 noyabr müraciəti və tarixin dönüş anı

Təəssüflə qeyd edilməlidir ki, Azər­baycan ərazilərinin işğal olunmasına baxmayaraq, beynəlxalq ictimaiyyət və münaqişənin hallında iştirak edən təşki­lat və dövlətlər ilk gündən bu məsələdə Ermənistana qarşı təzyiqlərin, məcbu­retmə tədbirlərinin həyata keçirilməsinə marağ göstərmədilər. ATƏT-in Xarici İşlər Nazirləri Şurasının 1992-ci ilin 24 martında Helsinkidə keçirilmiş görü­şündən sonra təsis olunan Minsk qrupu ilk gündən problemin hallində qətiyyət nümayiş etdirməkdən uzaq oldu. Torpaqlarımız isə işğal olunurdu. Yara­nan vəziyyətlə əlaqədar Prezident Hey­dər Əliyev 1993-cü il noyabrın 2-də te­leviziya və radio ilə ölkə ictimaiyyətinə müraciət etdi. Dövlət başcısı çıxışında Azərbaycanın məruz qaldığı itkiləri 80-ci illərin sonlarında başlayan erməni təcavüzü nəticəsində ölkədə baş verən sosial-iqtisadi, siyasi və hərbi böhranlar, qarşıdurmaların məntiqi nəticəsi kimi qiymətləndirdi. Heydər Əliyev xüsusilə ordunun vəziyyəti ilə əlaqədar böyük narahatlığını bildirdi, əlaqədar haki­miyyət orqanlarının bu sahədə fəaliy­yəi haqqında danışıdı, eyni zamanda, bütün ictimaiyyəti silahlı qüvvələrin gücləndirilməsinə yardım göstərməyə çağırıdı. «Buna görə də sizə müraciət edirəm. İndi bizim ordumuz yaranmalı və qurulmalıdır. Bir də qeyd edirəm, or-

dumuz ancaq Azərbaycanı müdafiə et­mək məqsədi daşıyır. İşğalçılıq məqsədi daşımır. Bizim işimiz haqq işidir, gərək hər bir vətəndaş bunu özünün şəərəfli borcu kimi qəbul etsin. Kim özü orduda qulluq edə bilirsə, qoy könüllü surətdə getsin. Kim özü qulluq edə bilmirsə, ya­nındakıları başa salsın ki, gedib orduda xidmət etmək lazımdır. Yaxud əgər özü orduda qulluq edə bilmirsə, fikirləşsin ki, orduya necə kömək etmək lazımdır. İndi bunların hamısı ən zəruri vəzifələr­dir. Bütün xalqa, Azərbaycan vətəndaş­larına müraciət edirəm ki, bu tədbirlərin həyata keçirilməsində fəal iştirak etsin­lər. Azərbaycan böyük təhlükə altında­dır. Lakin biz bu təhlükənin qarşısını ala bilərik, almalyıq da. Hər kəs öz və­zifəsini başa düşməlidir. Polis orqanları, hərbi komissarlıqlar, başqa hüquq-mü­hafizə orqanları, prokurorluq orqanları qanun-qayda yaradılması üçün, adam­ların qanuna riayət etməsi üçün lazımı tədbirlər görməlidirlər. Amma bunun üçün gərək həm polis, həm prokurorluq orqanlarında, həm hərbi komissarlıqlar­da, həm də başqa sahələrdə, ordumuzun zabıt heyətində, yüksək təbəqələrin­də mənəviyyatca saf adamlar olsunlar. Əgər belə olmasa, onlar vətəndaşlıq, azərbaycanlılıq, vətənpərvərlik məsu­liyyətini hiss etməsələr, bu vəzifələri ye­rinə yetirə bilməyəcəklər», -deyə Heydər Əliyev xalqa müraciətində bildirdirdi. Heydər Əliyevin bu müraciətini etdiyi 2 noyabr tarixi həm də vahid komandanlı­ğa əsaslanan ordu quruculuğunun təmə­linin qoyulduğu gündür. Bu müraci­ətdən sonra Azərbaycan xalqı səfərbər oldu və nəticədə Ermənistanın işğalçı siyasətinə qarşı ədalətli mübarizədə dö­nüş yarandı. 1993-cü ilin noyabr ayının ortalarında Ermənistan silahlı qüvvələ­rinin Beyləqan istiqamətində hücumu dayandırıldı. Azərbaycan ordusunun müvəffəqiyyətli əməliyyatları nəticə­sində 1994-cü il yanvarın 5-də Füzuli rayonunda strateji əhəmiyyətli Hora­diz qəsəbəsi və 22 kənd düşməndən təmizləndi. Bunun ardınca Cəbrayıl rayonu ərazisinin bir hissəsi, Kəlbəcər rayonunda Bozlu, Təkaqaya, Babaşlar, Qanlıkənd, Çəpli, Susuzluq, Qasım­binəsi, Yanşaqbinə, Yanşaq, Bağırşaq, Qamişli, Bağırılı yaşayış məntəqələri də düşməndən azad edildi. Çiçəkli dağı və b. strateji yüksəkliklər ələ keçirildi, Kəlbəcər-Laçın yolunun tunelə qədərki hissəsi nəzarət altına alındı. Döyüşlər­də düşmən 4 min əsgər və zabıt, 50 zi­rehli texnika, 15 artilleriya qurğusu və s. itirdi.

Heydər Əliyevin 1994-cü il yanvarın 24-də cəbhəyə yola düşən yeni hərbi hissənin şəxsi heyətinə xitabən dedi­yi, «Bilin ki, sizin hər birinizin arxasında böyük Azərbaycan ölkəsi durmuşdur. Bilin ki, hər biriniz öz doğma Vətəni­ni­zi, öz ananızı, atanızı, bacınızı, qardaşı­nızı müdafiə etmək üçün ordu sıralarına gəlmisiniz. Bilin ki, sizin hər bir uğurlu addımınız Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinə və ərazi bütövlüyünə kömək edəcəkdir. Bilin ki, ümumi qələ­bəmiz sizin hər birinizin fəaliyyətindən, qəhrəmanlığından asılıdır» sözlərini unutmayan, ulu öndərin bu xeyir-dua­ından ruhlanan zabitlərimiz, əsgərləri­miz, gizirlərimiz və çavuşlarımız o dövr­də sinələrini düşmən pulemyotunun qarşısına sipər etməklə, əldə qumbara düşmən tankının altına atılmaqla əsl qəhrəmanlıq dəstanları yaratdılar.

Başlangıcıni 1993-cü il noyabrın 2-dən - ulu önlərin xalqa müraciətindən gö­türən və tarixə Heydər Əliyevin ordu quruculuğu kimi düşən bu dönməin ilk­kin çağlarında yeni yaradılan və mər­kə­zi komandanlığa təbə olan hərbi bir­ləşmələr nəinki Ermənistanın güclənən hücumlarının qarşısını böyük mətinliklə aldılar, 1993-cü ilin sonu, 1994-cü ilin əv­vəllərində Füzuli istiqamətində, Murov­da yüksək peşəkarlıqla uğurlu hərbi əməliyyatlar keçirərək, çoxsaylı yaşayış məntəqələrini, strateji əhəmiyyətli kəsb edən yüksəklikləri düşməndən azad et­dilər.

Azərbaycanın müharibədə dönüş yarat­maq, işğal olunmuş Vətən torpaqlarını azad etmək sahəsində əldə etdiyi uğur­lar, nəinki Ermənistanı, həmçinin onu müdafiə edən qüvvələri də ciddi təşvişə saldı. Ermənistan himayəçilərinin onu hərbi cəhətdən daha da möhkəmlən­dirməsi, müasir silahlarla təmin etmə­si, bölgədə irticəçi qüvvəyə çevrilməsi xətti daha da gücləndirildi. Azərbaycan Respublikası belə bir şəraitdə, 1994-cü il mayın 8-də Bişkek protokolunu im­zaladı. Azərbaycanın düşmən üzərində hərbi uğurları sayəsində mayın 12-də cəbhədə atəşkəsə nail olundu.

(davamı 8-ci səhifədə)

24-30 iyun 2021-ci il

İlham Əhmədov- 65 Təhsil innovasiyalarının yorulmaz tədqiqatçısı

Pedaqoji elmin müasir problemlərinin yorulmaz tədqiqatçılarından olan, p.ü.f.d., dosent İlham Bəşir oğlu Əhmədovun bu yaxınlarda 65 yaşı tamam olur. İlham müəllim 40 ildir ki, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində (ADPU-da) elmi-pedaqoji fəaliyyətlə məşğuldur. ADPU-da təhsil aldığı 4 illik tələbəliyini də əlavə etsək, deyə bilərik ki, onun həyatının 44 ili ADPU ilə bağlıdır.

İlham Bəşir oğlu Əhmədov 1956-cı il iyunun 28-də Bakı şəhərində ziyalı ailəsində anadan olmuşdur. Atası, dr.professor Bəşir Əhmədov respublikanın görkəmli pedaqoqu, pedaqogika və Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası üzrə tanınmış alimi olmuşdur.

İlham Əhmədov 1973-cü ildə Abşeron rayonu Xırdalan qəsəbəsi 2 nömrəli tam orta məktəbi bitirmişdir. Hələ 9-10-cu siniflərdə oxuyarkən, paralel olaraq M.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin nəzdində qi-yabi riyaziyyat məktəbində keys texnologiyası əsasında distant təhsil almışdır. 1973-cü ildə V.İ.Lenin adına APİ-nin (indiki ADPU) riyaziyyat fakültəsinə daxil olmuş, 1977-ci ildə oranı fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. 1977-1978-ci bitirdiyi məktəbdə riyaziyyat müəllimi işləmişdir. 1978-1981-ci illərdə Elmi Tədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunda elmi işçi, 1981-ci ildə V.İ. Lenin adına APİ-də "Riyaziyyatın tədrisi meto-

dikası" ixtisası üzrə əyani aspiranturaya daxil olmuşdur. 1986-cı ildə Kiyev şəhərində "Riyaziyyatın problemli-proqramlaşdırılmış təlimi" adlı namizədlik dissertasiyası müdafiə etmişdir.

1988-1993-cü illərdə ADPU gənc alimlər şurasının sədri olmuş, 1986-1991-ci illərdə ADPU-da "Riyaziyyatın tədrisi metodikası" kafedrasında müəllim, baş müəllim, 1991-ci ildən dosent vəzifəsində çalışmışdır. 1998-2007-ci illərdə ADPU "Hesablama riyaziyyatı və informatika" kafedrasında dosent vəzifəsində çalışmışdır. 2005-ci ildə TN-nin Dünya Bankı ilə birgə layihəsində "Distant təhsil" üzrə milli məsləhətçi, 2007-2017-ci illərdə ADPU "İKT, Monitoring və Qiymətləndirmə Mərkəzi"nin direktoru vəzifəsində çalışmış, 2017-ci ildən hal-hazırədə ADPU "Kompüter elmləri" kafedrasının dosentidir. 2008-2018-ci illərdə ADPU böyük elmi şurasının üzvü olmuşdur.

İlham müəllim 2011-ci ildə elm və təhsil sahəsində səmərəli fəaliyyətinə görə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı ilə "Tərəqqi" medalı ilə təltif edilmişdir.

Onun elmi-metodik fəaliyyəti əsasən təhsilin informatlaşması, təhsil innovasiyalarının yaradılması və idarə edilməsi, ali təhsilin inkişaf problemlərinə həsr edilmişdir. Respublikada və xaricdə (Türkiyə və MDB-də) 120-dən artıq elmi-metodik məqaləsi dərc edilmişdir. Türkiyə, Rusiya, Polşa, Ukrayna, Estoniya, Qazaxıstan, Moldova, Gürcüstan və Özbəkistanda beynəlxalq konfranslarda məruzələrlə çıxış etmişdir.

Respublika TN-in təsis etdiyi "Azərbaycan məktəbi" jurnalı və ADPU-nun təsis etdiyi "Təhsildə İKT" jurnalının redaksiya şurasının üzvü, 2007-2008-ci illərdə pedaqoji elmlər üzrə dissertasiya müdafiə şurasının üzvü, şuranın elmi katibi, 5 il ADPU elmi-metodik şurasının üzvü kimi ictimai işlərdə fəal iştirak etmişdir. Hazırda onun elmi rəhbərliyi ilə 5 nəfər doktorant təhsilin informatlaşması sahəsində dissertasiya üzərində çalışırlar.

O, 2016-cı ildən "Peşəyönümlü təhsilin inkişafına yardım" İB-nin həmtəsisçisi və icraçı direktorudur.

Yadımızdadır, 1992-ci ildə qəbul imtahanlarında yenilik oldu, imtahanların test üsulu ilə aparılması qərara alındı. Pedaqoji ictimaiyyət,

şagird və valideynlər üçün bu yenilik gözlənilməz oldu, sanki bir çaşqınlıq yaranmışdı, çox az adam o vaxt ölkədə test sistemi haqqında məlumata malik idi. Həmin ərəfədə İlham müəllimin rəhbərliyi ilə ADPU-da "Abituriyentlər üçün elektron test sınaq imtahanları sistemi" layihəsi çox az müddətdə hazırlandı və reallaşdırıldı. Cəmi 20 gün sonra artıq yüzlərlə abituriyent ADPU-da kompüter vasitəsi ilə test sınaq imtahanı verərək, test nümunələri ilə tanış oldu, test imtahanı ilə əlaqəli mövcud psixoloji gərginliyi qismən aradan qaldıra bildilər. Bu məqsədlə İlham müəllimin təşəbbüsü ilə ADPU-da "Ziya-İ" elm-istehsalat kiçik müəssisəsi (EİKM) təsis edildi, ADPU rektorunun əmri ilə İlham müəllim həm bu firmanın direktoru təyin edildi. Həmin firma 10 ildən artıq müddətdə bir sıra təhsil innovasiyalarının ölkəmizə transfer edilməsinə nail oldu. Həmin vaxt Nazirlər Kabineti universitetlərdə elm-təhsil yönümlü kiçik müəssisə və firmaların yaradılması barədə qərar qəbul etmişdi. Universitetlərdə «iqtisadiyyat üzrə prorektor» vəzifələri təsis edilmişdir. İlham Əhmədovun təşəbbüsü ilə ADPU da yaradılan «Ziya-İ» ölkə üzrə universitetlərdə yaradılan ilk firmalardan olub, ən uzunömürlüsü və faydalısı oldu. Təəssüf ki, o vaxtlar universitetlərimizdə başlanan bu lazımlı iş sonralar naməlum səbəblərdən dayandırıldı...

Dosent İ.Əhmədov respublikamızda vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu istiqamətində, müxtəlif QHT-lərlə birgə 30-dan artıq sosial, təhsil və İKT yönümlü, o cümlədən ADPU-nun universitetdaxili layihələrində layihə rəhbəri, menecer, məsləhətçi, ekspert və s. qisimdə iştirak etmişdir.

İlham müəllim pedaqoji sahədə bir sıra aktual və perspektivli elmi problemlərin ilk tədqiqatçılarından, bu istiqamətdə ölkədə ilk məqalələrin müəllifi, yeni ideyaların, novatorluğun, təhsil innovasiyalarının tədqiqatçısı və təbliğatçısıdır.

O, 2005-ci ildə "AR distant təhsilin yaradılması və inkişafı strategiyası" adlı sənədi hazırlayıb TN-ə təqdim etmiş, son 20 ildə bu mövzuda onlarla məqalə yazmış, TV-lərə çoxsaylı müsahibələr vermişdir. Təəssüf ki, təhsil məmurları uzun müddət onun bu sahədəki innovasion çağırışlarına diqqətsiz qalmış, bu təkliflərə vaxtında reaksiya verilməmişdir. Bu gün distant

təhsillə bağlı ölkədə keyli problemlərin olması İlham müəllimin hələ o vaxtlar distant təhsilin inkişaf etdirilməsi zəruriliyi barədə «həyəcan signalı» qaldırmaqda necə haqlı olduğunu bir daha təsdiq etdi.

İlham müəllimin son vaxtlar "Virtual Turan Universiteti" ideyası ilə bağlı məqalə və çıxışları, həm ölkəmizdə, həm də qardaş Türkiyədə çox böyük maraq doğurmuş, Türk İnternet TV kanalı ondan bu mövzuda geniş müsahibə almışdır.

İlham müəllimlə bir sıra yerli və beynəlxalq konfranslarda birgə iştirak etmişdi. Bunlardan xüsusən yadımda qalanı 2008-ci ildə ADİU və ADPU-nun birgə təşkil etdikləri "Boloniya prosesi kontekstində magistr hazırlığı" adlı konfransı idi. Konfransın gedişatına məsul şəxs ADPU-dan İlham müəllim, ADİU-dan isə Magistr Hazırlığı Mərkəzinin direktoru kimi mən təkim olunmuşdum. Tədbir ADİU-da keçirilirdi. Bu tədbirə ADPU-da ixtisasartırma kursu keçən Hacıtəpə Universitetinin 6 nəfər müəllimi də qatılmışdı. Tədbirdə İlham müəllimin "Magistr hazırlığında innovativ texnologiyalar" adlı məruzəsi dinləyicilərdə böyük maraq doğurdu. 2019-cu ildə vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları layihələri xətti ilə İlham müəllimin "İnnovativ uiversitetlər" mövzusunda məruzələrini dinlədim. Bu məruzələrdə əsasən ali təhsildə distant texnologiyaların tətbiqi zərurəti xüsusi qeyd edilirdi. Elmi Şura üzvləri məruzəni diqqətlə dinlədilər və maraqlı müzakirələr oldu. Elə bu məruzədən 2 ay sonra pandemiya ilə əlaqədar ölkə təhsili distant təhsilə keçməli oldu...

İlham müəllimin bu günlərdə 65 yaşı tamam olur. Biz, onun həmkarları distant təhsilin ölkəmizdə fəal təbliğatçısı, dosent İlham Əhmədovun doğum günü münasibətilə təbrik edir, ona Allahdan cansağlığı, uzun ömür, elmi-pedaqoji fəaliyyətində müvəffəqiyyətlər, innovativ təhsil ideyalarının ölkəmizə transfer edilməsində uğurlar, şəxsi həyatında isə xoşbəxtlik arzu edirik.

Həsən İsrailov,
iqtisad elmləri doktoru, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar müəllimi, Tərəqqi medalı laureatı,

Bəyməmməd Cəbrayilov,
ADPU-nun dosenti

UNEC dünya universitetlərinin reyting sıralamasında “Azərkosmos” “GLEX 2021” tədbirində təmsil olunur

QS Reyting agentliyi 2022-ci il üçün "QS Dünya Universitetlərinin Reyting" sıralamasını açıqlayıb. Builki reyting sıralamasında 93 ölkədən 6415 ən yaxşı universitet iştirak edib. Onlar arasında 1300 universitet yüksək nəticə əldə edərək, "QS Dünya Universitetlərinin Reyting" sıralamasına daxil olub. Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC) ilk dəfə olaraq, bu il "QS Dünya Universitetləri Reytingi"nə daxil olaraq, 1001-1200-ci yerlərdə qərarlaşıb.

Dünya universitetlərinin reytingi 5 indikator əsasında müəyyən edilir. Bu indikator arasında ək yüksək çəki "Akademik Reputasiya" indikatoruna aiddir. Həmin indikator üzrə UNEC dünyanın ən yaxşı 501+ universiteti sırasında qərarlaşıb.

UNEC-in əldə etdiyi yüksək nailiyyətlərdən biri də "İşgötürənlər reputasiyası" indikatorları üzrə dünyanın ən yaxşı 501+ universiteti sırasında daxil olmasıdır. İşgötürənlər arasında aparılan sorğu anketində 450 000-dən çox iş adamı və menecerlər iştirak edib.

QS dünya reytingində ən yüksək çəkiyə malik

olan indikatorlardan biri də "İstinadların sayı" hesab olunur. Bu inqidator 20% çəkiyə malikdir və son beş ildə SCOPUS indeksli məqalələrə verilən istinadların sayı əsasında hesablanır. Bu inqidator üzrə UNEC 601+ ən yaxşı nəticəni əldə edən universitetlər arasındadır. 2017-ci illə müqayisədə 2020-ci ildə UNEC-in professor-müəllim heyətinin SCOPUS bazasında olan məqalələrinə verilən istinadların sayı təxminən 286% artıb. UNEC müəllimlərinin məqalələrinin 59.3% yüksək təsir faktoru olan Q3 və Q4 kvartil jurnallarında çap edilib. Həmçinin, UNEC professor-müəllim heyətinin elmi əsərlərinin təxminən 1/3 hissəsi beynəlxalq partnyorlarla birgə tədqiqatın nəticəsi olaraq çap edilib. Bu da UNEC-də elmi tədqiqatlar sahəsində beynəlmiləşmənin bariz nümunəsi hesab edilə bilər.

Ümünilikdə, UNEC 2015-2021-ci illər ərzində QS reyting təşkilatının sıralamalarında mövqeyini yaxşılaşdıraraq yeganə Azərbaycan universitetidir. 2020-ci illə müqayisədə UNEC 2022-ci ildə daha yaxşı nəticə əldə edərək təxminən 17% irəliləyişə nail olub.

Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar naziri Rəşad Nəbiyevin rəhbərliyi ilə "Azərkosmos"un nümayəndə heyəti Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərində Beynəlxalq Astronavtika Federasiyasının global kosmik tədqiqat üzrə keçirilən "GLEX 2021" tədbirində iştirak edib.

Nazirlikdən AZƏRTAC-a bildirilib ki, tədbir kosmonavt Yuri Qaqarinin "Bəşəriyyət üçün yeni bir dövr"ün başlanğıc simvolu sayılan kosmik uçuşunun 60-cı ildönümünə həsr olunub.

"GLEX 2021"də Azərbaycanın kosmik sənayesinin tarixindən, son 10 ildə ölkəmizin kosmik sahədəki fəaliyyətindən, o cümlədən mədəniyyət və tarixindən, turizm potensialından bəhs edən stend, təqdimat və videoçarxlar nümayiş olunub.

Tədbirin açılış mərasimində Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar naziri Rəşad Nəbiyev bu ilin aprel ayında Prezident İlham Əliyevin imzaladığı Fərman əsasında yaradılan "Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi (Azərkosmos)" publik hüquqi şəxsi haqqında danışıb. Nazir bildirib ki, "Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi"nin fəaliyyəti global və regional səviyyədə kosmik diplomatiya və tərəfdaşlığın qurulması, kosmik elm, təhsil və sənaye sahələrində davamlı formada bilik və bacarıqların artırılması, habelə telekommunikasiya və Yer müşahidəsi xidmətləri üzrə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün möhkəm zəmin yaradacaq.

Daha sonra Rəşad Nəbiyev 2023-cü ildə paytaxtımızda keçiriləcək 74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresinin ölkəmizdə, xüsusilə regionda kosmik sahənin inkişafına "yeni nəfəs"

gətirəcəyinə əminliyini ifadə edib.

"GLEX 2021" platforması vasitəsilə beynəlxalq kosmik ictimaiyyət və tədbirin qonaqları 2023-cü ildə Bakıda keçiriləcək Beynəlxalq Astronavtika Konqresinə dəvət olunub.

Qeyd edək ki, kosmik ictimaiyyəti bir araya gətirən "GLEX 2021" tədbirində Beynəlxalq Astronavtika Federasiyasına üzv olan dövlətlərin – Azərbaycan, Türkiyə, Rusiya, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Avstriya, Fransa, Norveç, Belçika, Polşa, Almaniya, İtaliya, Malayziya, Meksika-nın kosmik agentlikləri, o cümlədən kosmik missiyaları həyata keçirən kosmonavtların iştirakı ilə plenar və sillsiz sessiyalar keçirilir. Bu platforma ölkəmiz üçün kosmik sahə üzrə global səviyyədə yeni əməkdaşlıqların, kosmosdan həm sülh, həm də kommersiya məqsədilə potensial tərəfdaşlarla qarşılıqlı işgüzar münasibətlərin qurulması baxımından geniş imkanlar yaradır.

"GLEX 2021" tədbiri kosmik sahə üzrə tədqiqatlar və yeni missiyalar mövzularını əhatə edən toplantılarla iyunun 18-nə qədər davam edib.

“BAKİ OKSİGEN KOMPANİ” ASC-nin 31 dekabr 2020-ci il tarixinə BALANS HESABATI

	Qeydlər	31.12.2020	31.12.2019
Əsas əməliyyat gəliri	5	1 471 475	1 634 662
Satışın maya dəyəri	6	(1 253 644)	(1 847 735)
Ümumi mənfəət		217 830	(213 073)
Sair əməliyyat gəlirləri	5	4 286	20 289
Kommersiya xərcləri	6	(8 730)	-
İnzibati xərclər	6	(33 691)	(33 536)
Sair əməliyyat xərcləri	6	(20 471)	(19 644)
Əməliyyat mənfəəti (zərəri)		159 224	(245 964)
Maliyyə gəliri		-	-
Maliyyə xərcləri	6	-	-
Vergi qaymadan əvvəl mənfəət (zərər)		159 224	(245 964)
Mənfəət vergisi xərcəri			
Cari vergi xərci	7	(31 845)	-
Təxirə salınmış vergi gəliri	7	-	-
Hesabat dövrünün xalis mənfəəti (zərəri)		127 379	(245 964)

	Qeydlər	31.12.2020	31.12.2019
AKTİVLƏR			
UZUNMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR:			
Torpaq, tikili və əvadanlıq	8	1 130 080	1 263 479
Uzunmüddətli debitor borcları	9	156 639	189 165
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	10	56 084	47 912
Təxirə salınmış vergi aktivli	7	-	-
CƏMI UZUNMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR:		1 342 804	1 500 557
QISAMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR:			
Ehtiyatlar	11	264 157	261 052
Qısamüddətli debitor borcları	12	1 054 566	760 401
Pul vasaitləri və onların ekvivalentləri	13	26 983	26 910
Sair qısamüddətli aktivlər	14	34 433	34 433
CƏMI QISAMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR:		1 380 138	1 082 795
CƏMI AKTİVLƏR		2 722 942	2 583 352
KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR			
KAPİTAL:			
Ödənilmiş nominal (nizamnamə) kapitalı	15	876 388	876 388
Kapital ehtiyatları	16	816 304	816 304
Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)		442 998	315 619
CƏMI KAPİTAL:		2 135 690	2 008 311
UZUNMÜDDƏTLİ ÖHDƏLİKLƏR:			
Uzunmüddətli kreditör borcları	17	401 137	343 241
		401 137	343 241
QISAMÜDDƏTLİ ÖHDƏLİKLƏR:			
Qısamüddətli kreditör borcları	18	186 116	231 800
		186 116	231 800
Cəmi öhdəliklər		587 252	575 041
CƏMI KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR		2 722 942	2 583 352

	Ödənilmiş nizamnamə kapitalı	Kapital Ehtiyatları	Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)	Cəmi kapital
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalığı	876 388	816 304	315 619	2 008 311
Hesabat dövründə xalis mənfəət (zərər)	0	0	127 379	127 379
Kapitalda düzəliş	0	0	0	0
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalığı	876 388	816 304	442 998	2 135 690
2020-ci il üzrə kapitalda ümumi dəyişikliklər	0	0	127 379	127 379

	Qeydlər	31.12.2020	31.12.2019
Müştərilərdən daxil olan pul vasaitləri		1 132 649	1 890 276
Təchizatçılara və işçilərə ödənilən pul vasaitləri		(1 132 576)	(1 897 644)
Əməliyyatlardan əldə olunan pul vasaitləri		28 315	(7 368)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		-	-
Əməliyyat fəaliyyətindən xalis pul vasaitlərinin hərəkəti		28 315	(7 368)
Əsas vasaitlərin satışı		-	-
Əsas vasaitlərin alışı		(28 242)	-
Alınmış faizlər şəklində pul vasaitlərinin daxiləlmaları		-	-
Digər tərəflərə verilmiş qısamüddətli və uzunmüddətli borclar üzrə pul vasaitlərinin xaricəlmaları		-	-
Digər tərəflərə verilmiş qısamüddətli və uzunmüddətli borclar üzrə pul vasaitlərinin daxiləlmaları		-	-
İnvestisiya fəaliyyətindən yaranan pul vasaitlərinin hərəkəti		28 242	-
Borç şəklində alınmış pul vasaitlərinin daxiləlmaları		-	-
Borç şəklində alınmış pul vasaitlərinin xaricəlmaları		-	-
Maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyətdən yaranan pul vasaitlərinin hərəkəti		-	-
Mübadilə məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri			
Pul vasaitləri və onların ekvivalentlərinin artması (azalması)		73	(7 368)
Pul vasaitləri və onların ekvivalentləri, <i>ilın əvvəlində</i>	13	26 910	34 278
Pul vasaitləri və onların ekvivalentləri, <i>ilın sonunda</i>	13	26 983	26 910
Pul vasaitləri və onların ekvivalentlərinin komponentləri			
Pul vasaitləri		26 983	26 910
Bank depoziti		0	0

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI
“BAKİ OKSİGEN KOMPANİ” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin Səhmdarlarına və Rəhbərliyinə:
RƏY
Biz, “Bakı Oksigen Kompani” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin (bundan sonra “Cəmiyyət”) 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti, mənfəət və ya zərər və digər mərcu gəlirlər, kapitalda dəyişikliklər və göstərilən tarixdə başa çatan il üçün pul vasaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarından, habelə mühəsibat uçotunun əhəmiyyəti prinsiplərinə qısa təsviri də daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarına edilən izahedici qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditi aparmışıq.
Hesab edirik ki, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları Cəmiyyətin 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti, habelə maliyyə nəticələrini və göstərilən tarixdə başa çatan il üçün pul vasaitlərinin hərəkəti Maliyyə Hesabatların Milli Mühəsibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyəti aspektlərdə düzgün əks etdirir.
Ray üçün əsaslar
Biz auditin Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətimiz əlavə olaraq hesabatların “Maliyyə hesabatlarının audit üçün auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir edilir. Biz Azərbaycan Respublikasının Qanunvericiliyinə əsasən maliyyə hesabatlarının auditi aid olan etik normalar ilə Mühəsiblərin Beynəlxalq Etik Standartları Şurasının Peşəkar Mühəsiblərin Etik Məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq Cəmiyyətdən əslü deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi bu məcəllənin tələblərinə uyğun yerinə yetirməmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərlidir və münasibdir.
Əsas audit məsələləri
Əsas audit məsələləri bizim peşəkar mühakiməmizə görə cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditiə əhəmiyyəti məsələlərdir. Bu məsələlər maliyyə hesabatlarının audit bacarımdan və maliyyə hesabatlarına dair rəyimizin formalaşdırılmasında böyük rolə nəzərə alınmışdır və biz bu məsələlərə dair ayrılmış rəy vermişik.
Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti
Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Milli Mühəsibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrinə, dildəduzluq və ya səhvə nəticəsində əhəmiyyətli təhrif olmadıqda maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkən verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkiline görə məsuliyyət daşıyır.
Maliyyə hesabatları hazırladıqda, rəhbərlik Cəmiyyəti ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadıqda yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadıqda, rəhbərlik Cəmiyyətin fəaliyyəti fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qıymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatları açıqlanmasına və mühəsibat uçotunun fəaliyyət prinsiplərinə istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.
Maliyyə hesabatlarının auditiə görə auditorun məsuliyyəti
Bizim məqsədimiz təqdim edilmiş maliyyə hesabatlarında dildəduzluq və ya səhvə nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimizə daxil olan auditor hesabatını tərtib etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin o zəmanət vermir ki, əhəmiyyətli təhrif mövcud olaqla, BAS-lara uyğun olaraq aparılmış audit emi həmişə aşkar edir. Təhriflə dildəduzluq və ya səhvə nəticəsində yaranan bilər və ayrılıqda yaxud mərcu olaraq istiqfəduqlərin belə edilmiş maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduqda əhəmiyyətli hesab edilir.
Xalid Qanbarov Baz direktoru 19 aprel 2021-ci il Bakı, Azərbaycan Respublikası Rəşid Bəhəddinov Auditor

24-30 iyun 2021-ci il Aktiv kommersiya qurumlarının sayı 14,3 faiz artıb

Cari il iyunun 1-nə qeydiyyatda olan kommersiya hüquqi şəxslərin 88,2 faizi məhdud məsuliyyətli cəmiyyət, 1,5 faizi səhmdar cəmiyyəti, 1,3 faizi kooperativ və sair formalarda yaradılıb. Dövlət Vergi Xidmətinin Media və Kommunikasiya İdarəsindən verilən məlumata görə, hesabat dövründə fəaliyyəti aktiv olan hüquqi şəxslərin 86,6 faizi kommersiya qurumlarıdır. 2020-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə aktiv kommersiya qurumlarının sayı 14,3 faiz artıb, xüsusi çəkisi isə 59 faiz olub. Kommersiya qurumlarının tərkibində aktiv ƏDV ödəyicilərinin sayı 2020-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 16,3 faiz artaraq 24574 vahid təşkil edib.

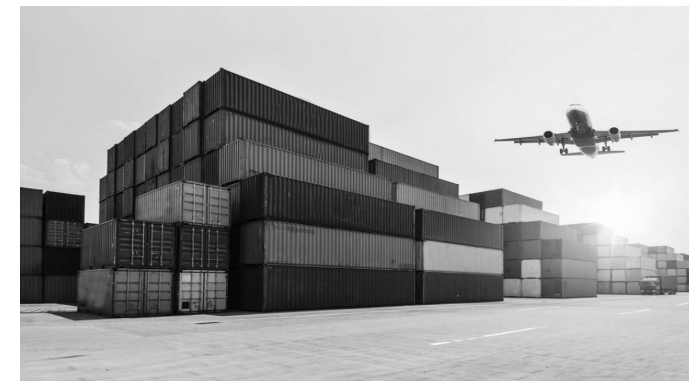
Alüminium və ondan hazırlanan məmulatların ixracı artıb

Cari ilin yanvar-may aylarında 23,9 min ton alüminium və ondan hazırlanan məmulatlar ixrac edilib. İxrac edilən alüminium və ondan hazırlanan məmulatların dəyəri 57,9 milyon dollar olub. Xatırladaq ki, 2020-ci ilin eyni dövründə 31,5 milyon dollarlıq 17,1 min ton alüminium və ondan hazırlanan məmulatlar ixrac edilib.

Azərbaycan MDB ölkələrindən ən çox Rusiyaya məhsul göndərüb

Cari ilin yanvar-may aylarında Azərbaycan MDB ölkələri arasında ən çox Rusiyaya məhsul ixrac edib. Dövlət Gömrük Komitəsindən bildirilib ki, Azərbaycanın MDB ölkələri arasında ən çox məhsul ixrac etdiyi ölkələr Rusiya, Ukrayna və Belarussur. Rusiyaya ixrac olunan məhsulların dəyəri 291,3 milyon ABŞ dolları, Ukraynaya 195,9 milyon dollar, Belarusa isə 125,1 milyon dollar olub.

Azərbaycanda əhəlinin 19%-i vaksinasıyadan keçib

Bu barədə məlumatı Banker.az koronavirusinfo.az saytından əldə edib. Xatırladaq ki, Azərbaycanda koronavirusa qarşı 3 milyon dozadan çox vaksin verulub. Birinci mərhələ üzrə peyvənd olunanların sayı 2 milyona yaxınlaşır. İkinci dozanı qəbul edənlərin sayı isə 1 milyonu ötüb. Ölkəmizdə vaksinasıya zamanı “CoronaVac”, “Vaxzevria”, “Sputnic V”, “Pfizer” peyvəndləri istifadə olunur.

Pandemiyadan zərər çəkən sahibkarlara maliyyə dəstəyi davam etdirilir

Pandemiyadan zərərçəkmiş fəaliyyət sahələrinə investisiya qoyuluşlarının sürətləndirilməsi və bu fəaliyyət sahələri üzrə məşğulluğun qorunub saxlanması məqsədilə həyata keçirilən tədbirlər çərçivəsində İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığın İnkişafı Fondu sahibkarlara yeni verilən bank kreditləri üzrə dövlət zəmanətinin verilməsi və həmin kreditlər üzrə faizlərin subsidiyalaşdırılması, eləcə də mövcud kredit borcu olan sahibkarların kredit faizlərinin bir hissəsinin dövlət tərəfindən subsidiyalaşdırılmasını davam etdirir. Nazirliyin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, mayın 31-dək dövlət zəmanətli

kredit və faizlərin subsidiyalaşdırılması mexanizmi çərçivəsində 1026 müraciət üzrə 258,3 milyon manat kreditə 149,7 milyon manat məbləğində dövlət zəmanəti verilib. Mövcud kredit portfelinin subsidiyalaşdırılması mexanizmi üzrə isə kredit qalığı 819,2 milyon manat olan 4497 müraciətə 57 milyon manat faiz subsidiyasının verilməsi barədə müsbət qərar qəbul edilib və artıq 49,3 milyon manat subsidiya ödənişi həyata keçirilib. Qeyd edək ki, sahibkarların dövlət zəmanətli kredit və faizlərin subsidiyalaşdırılması mexanizmi üzrə müraciətləri Elektron Kredit Platforması üzərindən qəbul olunur.

Bu il Azərbaycanda ən çox ixrac əməliyyatları apreldə aparılıb

Cari ildə Azərbaycanda ən çox ixrac əməliyyatları apreldə aparılıb. Dövlət Gömrük Komitəsindən bildirilib ki, bu il ixrac əməliyyatlarının ən yüksək göstəricisi aprel, ən aşağı göstəricisi isə mayda qeydə alınıb. Belə ki, apreldə ixrac əməliyyatları 2 milyard 226,3 milyon ABŞ dolları, mayda isə 1 milyard 62,9 milyon dollar təşkil edib. Qeyd edək ki, bu il ölkədə ixracın dəyəri 7 milyard 427,2 milyon dollar olub.

Azərbaycanda işsizlik 6.8%-ə düşüb

Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsindən bildirilib. Belə ki, 2021-ci il iyunun 1-i vəziyyətinə ilkin məlumatlara əsasən iqtisadi fəal əhəlinin sayı 5 milyon 268.8 min nəfər olmuş, onlardan 4 milyon 908.2 min nəfərini məşğul əhəli təşkil etmişdir. Beləliklə, ölkədə cəmi 360.6 min nəfər işsiz əhəli olmuşdur. Bu isə 1 may 2021-ci

il tarixinə iqtisadi fəal əhəlinin sayı 5 milyon 264.2 min nəfər olmaqla, onlardan 4 milyon 898.7 min nəfəri məşğul əhəli idi. Bu da 365.5 min nəfərin, yaxud əhəlinin 6.94%-nin işsiz olması demək idi. İşsiz əhəlinin sayı 2020-ci ilin iyun ayının əvvəlində 305.4 nəfər, yaxud 5.87% olduğu halda, 2021-ci ilin əvvəlində 375.9 min nəfərə, yaxud 7.16%-ə yüksəlmişdi.

24-30 iyun 2021-ci il

Ən böyük arzusu işğaldan azad edilmiş ərazilərdə “ağıllı şəhər”lərin inşasında iştirak etməkdir

Ulu öndər Heydər Əliyev də, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev də Azərbaycanda energetika sahəsinin inkişafına çox böyük diqqət yetiriblər. Bu gün ölkəmizin milli enerji sistemində vüsət almış sürətli inkişaf dövlətimizin həyata keçirdiyi uğurlu siyasi kursun məntiqi nəticəsidir. Dövlət başçısı İlham Əliyevin hazırda elektroenergetika sahəsində sahibkarlar üçün yaratdığı əlverişli şərait onların hərtərəfli fəaliyyətlərinə geniş imkanlar açır.

Energetik həmişə etibar edə biləcəyiniz insanları birləşdirən bir peşədir. Bu peşənin sahibləri bacarıqlı və ən çətin vəziyyətlərdə düzgün qərarlar verən, üzərlərinə düşən bütün məsuliyyəti dərk edən etibarlı insanlardır.

Bəşəriyyətin müasir rifahlarının istehlakçıları bu işlərin arxasında hansı xırda, incə işlərin və ağır fiziki əməyin dayandığını çətin ki, düşünsünlər. Energetiklər bütün şəhər və kənd sakinlərini, o cümlədən bütün obyektləri və təşkilatları həyat üçün vacib olan nemətlə - elektrik enerjisi və istiliklə təchiz edirlər.

Bu gün energetika müəssisələrində obyektlərin enerji təhlükəsizliyi üçün çiyinlərində ağır məsuliyyət daşıyan təcrübəli mütəxəssislər çalışır. Kollektivinə bu cür peşəkarları cəlb edə bilən rəhbər əmin ola bilər ki, verilən tapşırıqlar vaxtında və keyfiyyətlə yerinə yetiriləcək. Ölkəmizdə energetika sahəsində fəaliyyət göstərən özəl müəssisələrdən biri də “Dzman” MMC-dir. 2007-ci ildə dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Təsisçisi sahibkar Bayram Əhmədovdur. Bayram Kazım oğlu Əhmədov Ermə-

nistanın (Qərbi Azərbaycan) Pəmbək mahalının Dzman kəndində, energetiklər ailəsində dünyaya göz açıb. 1984-cü ildə Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutuna daxil olsa da, Ermənistanda yaşayan ailəsinin düşdüyü ağır vəziyyətə görə təhsilini davam edə bilmir. Hərbi xidmətdə olarkən dostlarından öyrənir ki, Rusiyanın Novoçerkassk Politehnik İnstitutunda atom bölməsi üzrə fakültə var. Atom energetikasına olan böyük marağı və həvəsi 1889-cu ildə onu həmin institutun Atom maşınlarının və qazanlarının qurulması fakültəsinə gətirir. Burada təhsil aldığı dövrdə Bakıda 1990-cı ilin Qanlı Yanvar hadisələri baş verir. Bunu eşidən Bayram vətənə qayıdaraq, təhsilini Azərbaycanda davam etdirməyi qərara alır. Öyani təhsil

alan gənc gecələr “Azərneftyağ” zavodunda növbətçi elektrik işləyir. Dərslərdə öyrəndiklərini istehsalatda sınaqdan keçirərək, həm ailəsinin, həm də özünün maddi tələbatlarını qismən də olsa, təmin etməyə çalışır. Beləliklə, 1984-cü ildən başladığı ali təhsil yolu Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasında uğurla başa çatır.

1994-cü ildə təyinatla elektrik stansiyaları üzrə gənc mütəxəssis kimi energetika sahəsində işə başlayır. Enerji sisteminin bütün sahələrində: qazan, turbin, generator və güc transformatorları üzrə iş təcrübəsinə malikdir. 2007-ci ildən “Dzman” MMC-nin (doğulduğu və daim həsrətində olduğu doğma kəndinin adı) təsisçisi və direktoru vəzifəsində çalışır. Şirkətdə yüksəkixtisaslı və təcrübəli mütəxəssisləri ətrafına toplamağı bacarır.

Bu günə energetika sahəsində Bayram Əhmədovun iş təcrübəsi nə az, nə çox – 27 ildir. Onlardan son 14 ilini özünün təsis etdiyi müəssisədə keçirib. “Peşəni zi sevirsinizmi” sualına belə cavab verir: “İşim mənə mənəvi məmnunluq gətirir, böyük zövq verir. Əməyimin bəhrəsini görəndə sevincim birə-beş artır və bu, mənə yeni layihələrə həvəsləndirir”.

Bu gün bu qabaqcıl müəssisənin fəaliyyətinin əsas istiqamətləri bunlardır: bütün növ elektrik işlərinin görülməsi, o cümlədən güc transformatorlarının, yüksək gərginlikli elektrik xətlərində eleqaz və yağ açarlarının quraşdırılması, ildırım ötürücülərinin quraşdırılması; mülki, inzibati və hərbi binalarda elektrik avadanlıqları üçün elektrik mənbələrinin binalarda hərəkət de- tektorlarının quraşdırılması və müha-

“Energetika hər bir ölkənin əsas sahəsidir. Energetika inkişaf etmədən heç bir ölkə inkişaf edə bilməz”.

İlham Əliyev

fizə sistemlərinə qoşulması; 6-35 kV yarımstansiyaların və elektrik stansiyalarının, havalanma sistemlərinin quraşdırılması; elektrik sahələrində örtük müqavimətlərinin yoxlanılması; binaların inşası və həmin binalarda bütün inşaat, tikinti işlərinin yerinə yetirilməsi; istehlakçıların keyfiyyətli və fasiləsiz enerji ilə təchiz edilməsi; ATS-lərin və mini-ATS-lərin quraşdırılması; elektrik tikinti işlərində mühəndislərin məsləhətləri və dizayn sxemlərinin verilməsi; kadrlar üçün keçirilən dərslərdə sertifikatların verilməsi və s.

Bəli, müasir dünyada energetiklərin işinin mühümlüyünü və zəruriliyini qiymətləndirmək çətinidir. Bəzən hər hansı elektrik şəbəkəsində bir nə-sazlıq bütün kəndi, qəsəbəni, şəhəri işıqsız qoya bilər. Bax, burada məhz peşəkarlıq və bacarıq, ən əsası isə mütəxəssis təcrübəsi lazım gəlir.

Energetiklərin işi çox məsuliyyətlidir və səhlənkarlığı bağışlamır. İstər quraşdırma işləri olsun, istər hava xətlərinin təmiri, istər kabel çəkilişi, istərsə də transformator yarımstansiyalarının təmiri olsun – bütün bunların hamısı mütəxəssisdən xüsusi diqqət və son dərəcə ehtiyatlı olmağı tələb edir.

“Dzman” MMC nəinki xidmət göstərən təşkilatdır, o həm də istehlakçılara etibarlı elektrik təminatını təmin edən birləşmiş komandadır. Bayram müə-

lim bu gün seçdiyi peşə ilə də, özlərini energetikaya həsr etmiş əməkdaşları ilə də fəxr edir. O, deyir: “Hesab edirəm ki, energetikanın böyük gələcəyi vardır. Axi təcrübə və ən müasir texnologiyalar məhz bu sahədədir. Energetika tək-cə texnika deyil, həm də bu texnikanın arxasında duran insanlardır”.

Bəli, hər bir müəssisənin uğurlu işinin təminatı insanlardır: savadlı, yüksəkixtisaslı mütəxəssislər, öz işlərinin peşəkarları. Elektroenergetika sahəsində işləyənlər həmişə hörmət sahibi olub. Energetik olmaq – şərəfli və məsuliyyətlidir. Bu işə ömürlərinin çox hissəsini sərf edənlərə isə xüsusi minnətdarlıq düşür.

Bayram müəllim bu gün də sevdiyi sahədə böyük əzmlə çalışır. Özünün də dediyi kimi, “Doğma Vətənimiz üçün çox önəmli bir dövrdə yaşayırıq. 30 ildən artıq həsrətində olduğumuz Qarabağımıza qovuşmuşuq. Qurb-yaratmaq arzularım çoxdur. Ən böyük arzum isə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə təqdim edilən layihələr əsasında “ağıllı qəsəbə”lər, “ağıllı kənd”lər, “ağıllı şəhər”lər inşa edib, təhvil verməkdir”. Gözəl arzudur. Ümid edirik ki, bu arzunuz da tezliklə gerçəkləşər, soracağınız Qarabağda inşa edilən kəndlərdən, qəsəbələrdən gələ!

Yeganə MƏMMƏDOVA,
Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü

ÜST dünyada COVID-19-la bağlı vəziyyəti qiymətləndirib

Dünyada koronavirusa yoluxma halları ardıcıl olaraq səkkizinci həftədir azalır, ölümə nəticələnən hallarda isə ardıcıl olaraq yeddinci

həftədir azalma müşahidə olunur.

Bu barədə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) Baş direktoru Tedros Adhanom Qebreyesus bazar ertəsi günü keçirdiyi brifinqdə bildirib. Bunun yaxşı xəbərlər olduğunu qeyd edən Baş direktor deyib ki, yeni infeksiyalar və ölümlər hələ də yüksək səviyyədə olaraq qalır. ÜST rəhbərinin sözlərinə görə, ötən həftə 2,5 milyondan çox yoluxma və 64 minə yaxın ölüm halı qeydə alınıb.

“Bu, hər dəqiqə ərzində bizə məlum olan 250 yoluxma və 6 ölüm deməkdir”, - deyər Tedros Qebreyesus əlavə edib.

“Credit Suisse” qlobal rifah səviyyəsini qiymətləndirib

COVID-19 pandemiyasının iqtisadi təsirlərinə qarşı hökumətlər və mərkəzi banklar tərəfindən görülən tədbirlərin yaratdığı çətinliklərə baxmayaraq, 2020-ci ildə dünyada rifah səviyyəsi 7,4% artıb.

Bu barədə İsveçin “Credit Suisse” bankının “Global Wealth Report” məruzəsində deyilir. Bank qeyd edir ki, dünya sərvəti 26,7 trilyon dollar artaraq ilin sonuna 418,3 trilyon dollara çatıb. Regionlara gəldikdə, Şimali Amerikada rifah səviyyəsi 12,4 trilyon dollar, Avropada isə 9,2 trilyon dollar artıb. 2020-ci ildəki artımın böyük hissəsi məhz bu iki regionun payına düşüb. Bildirilir ki, Çində artım 4,2 trilyon dollar, Asiya-Sakit Okean regionunda isə 4,7 trilyon dollar təşkil edib. Bununla yanaşı, 2020-ci ilin nəticələrinə görə, Hindistan-

da və Latın Amerikasında ümumi rifah səviyyəsinin aşağı düşməsi müşahidə edilib. Məsələn, Hindistanda azalma 4,4% (594 milyard dollar), Latın Amerikasında isə 11,4% (1,2 trilyon dollar) olub.

“Credit Suisse” bankının ekspertləri 2025-ci ilə qədər dünya sərvətinin 39% artacağını və 583 trilyon dollara çataca-

ğını proqnozlaşdırıblar. Eyni zamanda, bu məbləğin 42%-i aşağı və orta gəlirli ölkələrin payına düşəcəyi ehtimal edilir. Adambaşına düşən rifah 31% artaraq 100 min dollar səviyyəsini keçəcəyi gözlənilir. Milyonçuların sayı da önümüzdəki beş il ərzində əhəmiyyətli dərəcədə artaraq 84 milyona çatacağı bildirilir.

Dünyanın ən bahalı şəhərləri

Dünyanın ən iri konsalting və aktivlərin idarə edilməsi şirkətlərindən biri, 130 ölkədə 20 min əməkdaşı olan Mercer əcnəbi işçilər üçün ən bahalı və ən ucuz şəhərləri göstərən “Cost of Living” (Yaşam Xərçi) adlı sorğu keçirib. 209 şəhərin siyahısında doğma Bakımız da var. Siyahıda 2020-ci illə müqayisədə maraqlı dəyişikliklər var. Ötən il 45-ci olan Livanın paytaxtı Beyrut bu il kifayət qədər yüksələrək, 3-cü ən bahalı şəhər adını qazanıb. Səbəb ölkədəki iqtisadi tənəzzül, pandemiya və siyasi risklərdir. Avstraliya və Avropa şəhərləri də yuxarıya doğru ən çox yerini dəyişib. Nyu-York 10 ən bahalı şəhər siyahısından çıxıb, ötən il 21-ci olan Moskva bu il 62-ci, 59-cu olan Sankt-Peterburq isə mövqeyini 60 pillə itirərək, 119-cu yerə düşüb. Siyahıda birinci yeri isə ötən il 2-ci olan Türk-

mənistanın paytaxtı Aşqabad tutub. Ərzaq çatışmazlığı və hiperinflasiya bu mövqeyə təsir göstərüb. Siyahıda paytaxtımız Bakı 172-ci yerlə (mövqe dəyişməyib) İstanbulu qabaqlayıb (173, azalma 17 yer).

Ən ucuz şəhərlər Bışkek (209), Lusaka (208) və Tbilisidir (207).

İlk 10-luğun siyahısı (ən bahalı şəhərlər):

Aşqabad (Türkmənistan, +1);
Honkonq (Çin, -1);
Beyrut (Livan, +42);
Tokio (Yaponiya, -1);
Sürix (İsveçrə, -1);
Şanxay (Çin, +1);
Sinqapur (Sinqapur, -2);
Cenevrə (İsveçrə, +1);
Pekin (Çin, +1);
Bern (İsveçrə, -2)

Avropanın nəhəng neft şirkətlərinin göstəriciləri bu il bərpa olacaq

Yüksək neft və qaz qiymətləri və emal marja-ları, həmçinin artmış hasilat həcmli Avropanın əsas neft şirkətlərinə bu il öz göstəricilərini pandemiya-dan əvvəlki səviyyəyə qaytarmağa kömək edəcək.

Bu barədə “Fitch Ratings” beynəlxalq reyting agentliyinin araşdırmasında deyilir. Agentliyə görə, sözügedən şirkətlərin cari ilin I rübündəki maliyyə göstəriciləri də nikbin proqnozu dəstəkləyir. Belə ki, şirkətlərin 2021-ci ilin I rübündə kəskin artan (rüblük müqayisədə) EBITDA göstəricisi (faiz, vergi və amortizasiya hesablanmazdan əvvəlki mənfəət) bunu deməyə əsas verir.

Bundan əlavə, Avropanın nəhəng neft şirkətlərinin reytingləri və reyting üzrə proqnozları pandemiya dövründə dəyişməz qalıb. “Avropanın əsas neft şirkətləri” dedikdə, “Fitch” əsasən enerji sektorunun BP, “Eni”, “Shell” və “TotalEnergies” kimi nəhənglərini nəzərdə tutur.

Heydər Əliyev beynəlxalq miqyasda Azərbaycanın maraqlarına zidd olan addımın atılmasına imkan vermədi (1994-1996-cı illər)

Atəşkəsin əldə edilməsindən sonra Heydər Əliyev torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi üçün bütün səviyyələrdə mübarizə aparırdı. Ulu öndər bütün mötəbər qurumların platformasından beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə cəlb etdi, onların potensialından istifadə etməklə problemin həllinə çalışdı. Ulu öndər Heydər Əliyevin 1993-cü ildə hakimiyyətə dönüşündən sonra ölkəmizin BMT tribunasından daha səmərəli istifadə etməsi diqqəti cəlb edir.

Heydər Əliyev 1994-cü il sentyabrın 29-da BMT Baş Məclisinin 49-cu sessiyasında çıxışında deyirdi: «Regionumuzda baş verən hadisələr haqqında dünya ictimaiyyətinin kifayət qədər məlumatı olduğunu bilərək, sizi real vəziyyətlə qısaca tanış etmək istərdim. Ermənistan Respublikası Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ regionunun ərazisində güclü qoşun qruplaşması yaradaraq, respublikamıza qarşı fəal döyüş əməliyyatları aparmışdır. Şuşa şəhəri və Laçın rayonu işğal edildikdən sonra Dağlıq Qarabağın ilhaqı başa çatdırılmış, Dağlıq Qarabağda yaşayan təxminən 50 min azərbaycanlı oradan qovulmuşdur. Erməni silahlı birləşmələri Dağlıq Qarabağ plattsdarmından istifadə edərək, bundan sonra hücumun gedində Azərbaycanın digər altı rayonları - keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin hüduqlarından Laçın rayonu kimi kənarda olan və sahəsi keçmiş vilayətin sahəsindən dörd dəfə çox olan Kəlbəcər, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan və Qubadlı rayonlarını işğal etmişlər. Təcavüz nəticəsində Azərbaycan ərazisinin 20 faizindən çoxu Ermənistan Respublikasının silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilmişdir. Mən Azərbaycan tərəfinin dəhşətli itkilərini sizə deməliyəm: 20 mindən çox adam həlak olunmuşdur, 100 minə yaxın adam yaranalmış və xəsarət almışdır, 6 min adam əsir düşmüşdür, bir milyondan çox azərbaycanlı - ölkə əhalisinin təxminən 15 faizi qaçqın vəziyyətinə düşmüşdür və qadın şəhərciklərində yaşayır. Onlar öz Vətəninə evsiz-eşiksiz qalmışlar, yayın istisindən, qışın soyuğundan, epidemiyalardan əzab çəkirlər, ən zəruri şeylərə ehtiyac duyurlar. Azərbaycan işğal edilmiş ərazilərində 700 şəhər və kənd dağılmışdır. Həmin şəhər və kəndlərdə demək olar, bütün evlər, məktəblər, xəstəxanalar yandırılmış və talan edilmiş, qədim mədəniyyət abidələri məhv edilmişdir. Zənnimcə, sübut etməyə ehtiyac yoxdur ki, belə bir vəziyyətdə biz "öz müqəddəratını təyin etmək hüququnun həyata keçirilməsi" ilə deyil, beynəlxalq hüququn kobudcasına pozulması ilə, BMT üzvü olan dövlətin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə və siyasi müstəqilliyinə qarşı təcavüzlə qarşılaşmışıq. Müharibə xalqımı dözülməz vəziyyətə salıb, sosial gərginliyi gücləndirir, Azərbaycan cəmiyyətinin demokratikləşdirilməsinə yönəldilmiş iqtisadi və siyasi islahatların həyata keçirilməsinə mane olur».

Heydər Əliyev BMT-nin 50 illik yubileyi ilə əlaqədar təntənəli iclasda da diqqəti bir daha Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə cəlb etdi. Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzkarlığının yeddi ildən çoxdur ki, davam etdiyini deyən Heydər Əliyev bir daha bildirdi ki, bu təcavüz ölkəmizin Dağlıq Qarabağ bölgəsini qəsb etmək məqsədi daşıyır. Qeyd olundu ki, erməni silahlı qüvvələri Azərbaycan ərazisinin iyirmi faizindən çox hissəsini işğal edib, həmin ərazilərdən zorla qovulmuş bir milyondan çox vətəndaşımız qaçqına çevirib, hazırda çadır şəhərciklərində ağır, dözülməz vəziyyətdə yaşayır. BMT Təhlükəsizlik Şurasının Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal etdikləri Azərbaycan torpaqlarından qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə də qəbul etdiyini diqqətə çatdıran ulu öndər bildirdi ki, həmin qətnamələr təcavüzkar Ermənistan tərəfindən yerinə yetirilmir və buna görə də ATƏT-in Minsk qrupu çərçivəsində münaqişənin sülh yolu ilə nizamlanması üçün aparılan proses hələlik istənilən nəticələri vermir.

Sülh danışıqları isə ATƏT-in Minsk konfransı formatı çərçivəsində aparılırdı. 1994-cü ilin dekabrın 6-7-də ATƏT-in Macarıstanın paytaxtı Budapeşt şəhərində növbəti zirvə toplantısı keçirildi. Xatırladım ki, Budapeşt sammitinin nəticəsinə əsasən ATƏT 1 yanvar 1995-ci ildən üzv ölkələrinin təhlükəsizliyini və qarşılıqlı faydalı əmək-

daşlıq prinsiplərini həyata keçirən, özünüidarə mexanizmləri olan ümumavropa təşkilatına - ATƏT-ə çevrilib. Budapeşt sammitində Heydər Əliyev Azərbaycanın sülh danışıqlarındakı mövqeyini beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırdı, münaqişənin yalnız və yalnız respublikamızın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həllinin mümkünlüyünü bəyan edərək dedi: «**Ömin etmək istəyirəm ki, Azərbaycan Respublikası bu prosesdə son dərəcə səlihsəvar və əməli mövqə tutur. Təcavüzün ağır nəticələrinə baxmayaraq, biz Ermənistan tərəfinə ədalət və humanizmin əsasında, ATƏT-in prinsipləri, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri əsasında sülh təklif edirik. Biz Dağlıq Qarabağın erməni əhalisinin təhlükəsizliyinə təminat verməyə hazırıq, münaqişə zonasında ATƏT-in sülhü qoruyan qüvvələrinin yerləşdirilməsinə razıyıq. Biz milli azlıq təşkil edən ermənilərin hüquqlarının həyata keçməsi üçün Azərbaycan dövlətinin tərkibində Dağlıq Qarabağın statusunu müzakirə etməyə və Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ regionu ilə Ermənistan Respublikası arasında nəqliyyat kommunikasiyalarının normal işləməsinə təmin etməyə də hazırıq. Amma bizim üçün sarsılmaz olan normalar və prinsiplər vardır ki, bunlar da sərhədlərin pozulmazlığı, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü, işğal edilmiş bütün ərazilərdən erməni silahlı birləşmələrinin çıxarılması, qaçqınların doğma ocaqlarına qaytarılmasıdır».**

Budapeşt zirvə görüşü ATƏT-in Heydər Əliyevin iştirakı ilə keçirilən ilk görüşü idi. Zirvə görüşündə Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə əlaqədar ATƏT-in fəaliyyətinin intensivləşdirilməsi barədə qərar qəbul olundu. ATƏT dövlətlərinin başçıları nizamlamanın mərhələli xarakterini müəyyən edərək, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrələrinə silahlı münaqişənin dayandırılması barədə saziş hazırlamağı tapşırırdı. Saziş bütün tərəflər üçün münaqişənin əsas nəticələrinin aradan qaldırılmasını özündə əks etdirən və Minsk konfransının çağırılması üçün əsas olmalı idi. Görüşdə münaqişə zonasında sülhün təmin edilməsi üçün ATƏT-in çoxmillətli qüvvələrinin yerləşdirilməsi barəsində qərar qəbul olundu. Budapeşt sammitinin nəticələrinə əsasən 20 dekabr 1994-cü ildə Vyanada Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi üzrə ATƏT-in üzv ölkələrinin təyin etdiyi hərbi nümayəndələrdən ibarət Yüksək Səviyyəli Planlaşdırma Qrupu təsis edildi. Budapeşt zirvə görüşündən sonra Azərbaycan və Ermənistan arasında Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə əlaqədar danışıqlar ATƏT-in Minsk qrupundan çox, onun ayrı-ayrı üzv dövlətlərinin təşəbbüsləri ilə yenidən güclənmişdi. Rusiya tərəfindən təşkil olunan 1995-ci il 6-11 fevral Moskva danışıqlarının uğursuzluqla nəticələnməsindən sonra həmin il ABŞ-in Minsk qrupundakı nümayəndəsi münaqişə regionuna ayrıca səfər etmişdi. Həmin ilin martında vasitəçi qrupun Rusiya və İsveçdən olan həmsədrələrinin bölgəyə səfəri isə əslində tərəflər arasında sülh prosesinin pozulmasını meydana çıxarmışdı.

1995-1996-cı ilin sonlarına qədər Qərb, Rusiya və ATƏT-in danışıqlarda vasitəçiliyi Dağlıq Qarabağ məsələsinin həllində konkret nəticə vermədi. Bunun səbəbləri tərəflər arasındakı ziddiyyətlər,

xüsusilə Rusiyanın bitərəflik bəyanatlarına baxmayaraq, Ermənistanla hərbi ittifaqı gücləndirməsi və ABŞ və Minsk qrupunun isə danışıqlarda Azərbaycanın maraqlarını təmin etməyən təkliflər verməsi idi.

Bütövlükdə, 1994-1996-cı illərdə Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh və danışıqlar yolu ilə həlli istiqamətində hər hansı irəliləyiş baş vermədi. Yeganə nailiyyət isə Azərbaycan və Ermənistan arasında sadəcə atəşkəsin qorunub saxlanması idi. Bununla belə xüsusilə qeyd edilməlidir ki, istər Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyə başladığı 1993-cü ildə, istərsə də atəşkəsin elan edildiyi 1994-cü ildə respublikamızın beynəlxalq mövqələri olduqca zəif idi. Buna baxmayaraq, Heydər Əliyev o dövrdə beynəlxalq miqyasda Azərbaycanın maraqlarına zidd olan addımın atılmasına imkan vermədi. Ulu öndər Ermənistanın dövlət səviyyəsində apardığı böhtanlara

də, Vyanada fəaliyyət göstərildiyini və Azərbaycan nümayəndə heyətinin günlərlə Lissabonda işlədiyi haqda məlumat verdi. Prezident həmçinin Budapeştdən Lissabona qədər keçən dövrü də müsbət qiymətləndirdiyini dedi.

Heydər Əliyev 1996-cı il 2 dekabr Zirvə görüşündəki nitqində Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, erməni təcavüzü barədə ümumi məlumat verdi, Rusiyanın vasitəsi ilə atəşkəsin əldə edilməsini təqdir etdi. Azərbaycan rəhbəri atəşkəsin əhəmiyyətini Ermənistanla ikitərəfli danışıqlar kanalınn yaradılması, hərbi əsirlərin və girovların qarşılıqlı azad edilməsi addımları ilə izah edib. Heydər Əliyev 1996-cı ilin aprelində Lüksemburqda Ermənistan prezidenti və özünün verdiyi bəyanatı münaqişənin aradan qaldırılması istiqamətində mühüm addım hesab etdiyini də bildirdi: "Həmin bəyanat əslində tərəflərin silahlı münaqişəyə beynəlxalq prinsiplər və normalar əsasında son qoymaq əzmini

və yalanlara tutarlı cavablar verir və milli maraqlarımızın təmin olunmasına yönəlməş qətiyyətli xarici siyasət yürüdüdü.

ATƏT-in Lissabon sammitində qəbul olununmuş tarixi qərar Ermənistan üçün ağır zərbə oldu 1996-cı il dekabrın 2-4-də Portuqaliyanın paytaxtı Lissabon şəhərində ATƏT-in növbəti zirvə toplantısı Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli istiqamətində respublikamızın dövlət maraqlarının tam təmin olunduğu siyasi tədbir kimi tarixə düşdü. Qafqaz regionu, xüsusilə Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin yüksək səviyyədə ilk dəfə geniş müzakirə olunacağı Lissabon sammiti Azərbaycan üçün Budapeşt Zirvə görüşündən daha əhəmiyyətli idi. Zirvə toplantısının Azərbaycanla bağlı əsl mahiyyətini və əhəmiyyətini Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev zirvə görüşünə yola düşməzdən qabaq, 1996-cı il noyabrın 30-da Binə hava limanında jurnalistlərə bəyanatında bildirdi. Heydər Əliyev bu zirvə görüşünə böyük əhəmiyyət verdiyini, sammit ərəfəsində Minsk qrupu tərkibində Helsinki-

nümayiş etdirən ilk Ermənistan-Azərbaycan sənədidir". Azərbaycan prezidenti çıxışında Lissabon görüşündən əvvəl ATƏT üzvü olan dövlət və hökumət başçalarına göndərdiyi məktubda münaqişənin həlli üçün məşhur ümumi çərçivə qaydalarını-Lissabon prinsiplərini göstərdiyini söylədi və ATƏT prinsipləri, BMT nizamnaməsi və beynəlxalq hüququn ümumi qaydalarına uyğun hesab etdiyi bu müddəaları Zirvə toplantısı nitqində də elan etdi. Bunlar Azərbaycan və Ermənistanın ərazi bütövlüyünün tanınması, Azərbaycanın tərkibində Dağlıq Qarabağa ən yüksək özünüidarə statusunun verilməsi, Dağlıq Qarabağ əhalisinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi idi. Bu prinsiplər həm də ATƏT-in sədri Flavio Kottinin 1996-cı ilin fevralında münaqişə regionuna səfəri zamanı verdiyi təkliflərə də uyğun idi. Heydər Əliyev Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin göstərilən prinsiplər əsasında aradan qaldırılacağı təqdirdə mütarəqqi nəticələr verəcəyini ifadə edərək dedi: "Əminəm ki, münaqişənin BMT nizamnaməsi, ATƏT prinsipləri və beynəlxalq hüquq əsasında aradan qaldırılması az bir vaxt ərzində Ermənistan ilə Azərbaycan arasında uzun-

müddətli möhkəm sülh yaranmasına imkan verəcək, erməni və Azərbaycan xalqları arasında xoş münasibətləri bərpa edəcək, Dağlıq Qarabağın bütün əhalisi üçün ən əlverişli şərait yaradacaqdır".

Heydər Əliyev çıxışında Ermənistan tərəfinin Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə məqsədini təcavüzün nəticələrini qanuniləşdirmək və Azərbaycan ərazisində ikinci erməni dövləti yaratmaq niyyəti kimi qiymətləndirdi və bütün bunlara yol verilməyəcəyini iştirakçı dövlətlərin başçalarına elan etdi.

Heydər Əliyev Lissabon sammitindəki çıxışında Ermənistan prezidentinə və xalqına da sülh çağırışları etdi, ATƏT üzvlərinin hamısını bütövlükdə Dağlıq Qarabağ məsələsinin həllinə kömək etməyə çağırdı: "Mən ATƏT-in Lissabon Zirvə görüşünün iştirakçısı olan dövlət və hökumət başçalarına üz tutub onlardan xahiş edirəm ki, Avropada sürəkli və viranedicə münaqişələrdən biri olan Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin tezliklə aradan qaldırılması üçün səylərini əsirgəməsinlər".

Bütün bu çağırışlara baxmayaraq, Ermənistan nümayəndə heyəti Heydər Əliyev tərəfindən irəli sürülən həmin prinsiplərin Lissabon bəyannaməsinin 20-ci maddəsinə salınmasına veto qoydu. Azərbaycan Prezidenti isə ATƏT-in Lissabon sənədində bütövlükdə veto təbiq edərək, ABŞ nümayəndə heyətinə başçılıq edən vitse-prezident Albert Qorun təklifi ilə prinsiplərin ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin ayrıca bəyanatında səsləndirilməsinə nail oldu. ATƏT-in rəsmi sənədləri sırasına daxil olan bəyanatda bu müddəaların Zirvə görüşündə iştirak edən 53 ATƏT üzvü tərəfindən bəyanıldığı da göstərildi.

ATƏT sədrinin bəyanatından sonra Ermənistan nümayəndə heyəti də bəyanat verərək, bununla razılaşmadığını elan etdi. Gələcək uğursuz danışıqların əsasını qoyacaq bu bəyanatda məsələnin həllinin hər şeydən əvvəl öz müqəddəratını təyinetmə prinsipi əsasında əldə oluna biləcəyi bildirildi. Rusiya nümayəndə heyətinin rəhbəri baş nazir Viktor Çernomırdın isə ATƏT sədrinin bəyanatı ilə razılaşdığını, münaqişənin

məhz həmin prinsiplər əsasında tənzimlənməsinin mümkünlüyünü təsdiq etdi. Ermənistanın etirazlarına baxmayaraq, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizama salınmasının baza formulu məhz bu görüşdə müəyyən edildi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev çevik və dəqiq diplomatik addımları ilə Azərbaycanın dünya birliyi tərəfindən müdafiə olunmasına nail oldu. Ermənistan Respublikası istisna olmaqla, ATƏT-in üzvü olan 53 Avropa ölkəsi Dağlıq Qarabağ probleminin həll edilməsində Azərbaycanın milli mənafeələrini əks etdirən prinsipləri açıq şəkildə dəstəklədi. Bu prinsiplər aşağıdakılardır: Azərbaycan Respublikasının və Ermənistan Respublikasının ərazi bütövlüyü, Azərbaycanın tərkibində Dağlıq Qarabağa yüksək muxtariyyət statusunun verilməsi, Dağlıq Qarabağın bütün əhalisinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi. Bununla da münaqişənin sülh yolu ilə həlli üçün dünya dövlətləri və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən dəstəklənən ədalətli hüquqi bünövrə yaradıldı və vasitəçilərin vəzifələri müəyyən olundu. ATƏT-in Lissabon sammitində qəbul olunmuş tarixi qərar Ermənistan üçün ağır zərbə oldu. Çünki sammitin yekun

24-30 iyun 2021-ci il

qərarında Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin olunmasından, qaçqın və məcburi köçkünlərimizin öz doğma yurdlarına qaytarılması məsələlərindən söhbət gedirdi. Ən əsası, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizama salınmasında baza formulu məhz bu görüşdə müəyyən edildi. Belə bir qərarın qəbul edilməsinə nail olmaqla ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycanın dünya birliyi tərəfindən müdafiə olunmasını təmin etdi. Prezident Heydər Əliyev Lissabonda olarkən zirvə görüşündə fəaliyyəti və Dağlıq Qarabağ münaqişəsi barədə Rusiya, Türkiyə, Portuqaliya, Danimarka və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri televiziyalarına da müsahibə verdi. Rusiyanın "Vesti" informasiya-televiziya proqramının müxbiri ilə söhbətində o, Baş nazir Çernomırдинin təmsalında Rusiyanın ATƏT sədrinin məlum bəyanatını müdafiə etdiyini yenidən təsdiqlədi və eyni zamanda, ATƏT-in Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində rolunu irəli çəkdi.

Danimarka televiziyasına müsahibəsində Heydər Əliyev Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqda ümumi məlumat verdi və Lissabon zirvə görüşündə danışıqlara müvafiq mandat aldıklarını hesab etdiyini bildirdi. Portuqaliya televiziyasına müsahibəsində Azərbaycan dövlət başçısı yenidən Rusiyanın təsiri məsələsinə qayıdaraq, bu ölkənin Ermənistanə təsir göstərməsinin mümkünlüyünü və Rusiyanın əvvəldən bu münaqişənin qarşısını almaq, qırğına yol verməmək imkanlarının olduğunu da dedi. Azərbaycan prezidenti ATƏT sədrinin məlum bəyanatı müqabilində Ermənistan tərəfinin düşünməli olduğunu da diqqətə çatdırdı. Heydər Əliyev Lissabon Zirvə görüşündə fəaliyyəti, məlum prinsiplərin qəbul etdirilməsi istiqamətində mübarizəsi haqda 5 dekabr 1996-cı ildə Bakıya qayıdarkən təyyarədə jurnalistlərə də ətraflı məlumat verdi. Bakıya qayıtdıqdan sonra 1996-cı il 6 dekabrda ictimaiyyət nümayəndələri ilə görüşündə Heydər Əliyev ATƏT-in və onun Minsk qrupunun Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli istiqamətində Budapeşt sammitindən Lissabon görüşünə qədər keçdiyi yolu ətraflı təsvir etdi. Prezident bildirdi ki, sülh sazişinin əldə edilməməsi Ermənistanın işğal etdiyi ərazilərdən istifadə edərək, Dağlıq Qarabağa müstəqillik statusu almaq cəhdindən irəli gəlir. Lissabon qərarı erməni təbliğatına da zərbə idi. Buna qədər Ermənistan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi məsələsində təbliğatda Azərbaycanı üstün olduğunu düşünürdü. Lissabonda baş verən veto qarşıdurmasından sonra isə dünya əsl həqiqətlərdən daha yaxından agah oldu. Bir sözlə, Lissabon sammitində yekun sənədin qəbul olunması Azərbaycan diplomatiyasının parlaq qələbəsi kimi tarixə düşdü. Xüsusilə də Azərbaycanın milli maraqlarına cavab verən prinsiplərin yekun sənəddə öz əksini tapması Ermənistanın yalanlarına və böhtanlarına tutarlı cavab verilməsi baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Lissabon sammitinin əhəmiyyətini qiymətləndirərək ulu öndər Heydər Əliyev bildirmişdir: "Lissabon Zirvə görüşünün Azərbaycan üçün böyük əhəmiyyəti bir də ondan ibarətdir ki, biz həmin toplantıda Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin mahiyyətini açıb həm zirvə görüşünün iştirakçılarna, həm də bütün dünya ictimaiyyətinə bildirdik". Bu baxımdan Lissabon sammiti Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli ilə bağlı beynəlxalq aləmdə qazandığı uğurların başlanğıcının əsasını qoydu.

Heydər Əliyev 1993-2003-cü illərdə 80 ölkənin prezidenti, dövlət və hökumət rəhbərləri, xarici işlər nazirləri ilə 500-dən çox görüş keçirmişdir Ümummilli lider Heydər Əliyev Qarabağ həqiqətlərini bütün dünya ictimaiyyətinə olduğu kimi çatdırmaq üçün var qüvvəsi ilə çalışmışdır. Ümummilli lider istər dövlət başçıları, istərsə də xarici ölkələrdə olan Azərbaycan diasporunun nümayəndələri, iş adamları, qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələri ilə görüşlərində Dağlıq Qarabağın Azərbaycan Respublikasının ayrılmaz tərkib hissəsi olması fikrini əsaslandırmış və buna da nail olmuşdu. Ulu öndər 1993-2003-cü illərdə 80 ölkənin prezidenti, dövlət və hökumət rəhbərləri, xarici işlər nazirləri ilə 500-dən çox görüş keçirmiş, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi məsələsinə müzakirə etmişdir. Heydər Əliyev bu görüşlərdə müasir dünyanın siyasi sistemdə deklarativ deyil, real suverenlik məsələsinə ön plana çıxarılmalı olduğunu diqqətə çatdırır, erməni işğalçıların qanlı əməllərini təkzib olunmaz faktlar əsasında işlə edərək deyirdi: "Bizim xalqımızdan böyük

itkiləri olubdur. Biz bunları bilməliyək, gələcək nəsillər də bilməlidirlər ki, Azərbaycan qarşı bir daha belə xəyanətlərin, təcavüzlərin qarşısı alına bilsin". Azərbaycanın xarici siyasətində 1993-cü ildən sonra Avropa və Qərbi istiqamətinin gücləndirilməsinin əsas məqsədlərindən biri Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətlərin çatdırılması və problemin ədalətli həllinə nail olmaq üçün beynəlxalq ictimaiyyətin dəstəyinə nail olunması idi. Məsələn, Fransa ilə qurulan əlaqələr vaxtilə Azərbaycan həqiqətlərinin erməni lobbisinin dərin kök saldığı bu ölkədə geniş yayılmasına səbəb olmuşdu. Bu məsələdə Heydər Əliyevlə Fransanın 22-ci prezidenti (1995-2007) Jak Şirak arasındakı dostluq münasibətləri böyük rol oynamışdı. Xatırladım ki, Fransa səfiri Azərbaycan-da Türkiyə səfirindən sonra rəsmi fəaliyyətə başlayan ikinci diplomat olub (mart, 1992). Azərbaycan-Fransa münasibətlərinin ilkin mərhələdə nisbətən zəif inkişaf

etməsinin səbəbləri o zaman Azərbaycanda Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə görə hərbi-siyasi vəziyyətin gərgin olması, Fransanın isə Ermənistanla sıx əməkdaşlıq əlaqəsi saxlayan ölkə kimi qiymətləndirilməsi idi. 1993-cü ilin sonlarında Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev Avropa ilə əməkdaşlıq siyasətinə Fransadan başlayıb. O, Azərbaycan prezidenti seçildikdən sonra (3 oktyabr, 1993) xaricə ilk rəsmi səfərini Fransa Prezidenti Fransua Mitteranın davəti ilə bu ölkəyə edib. F.Mitteran Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və sərhədlərini toxunulmazlığını tanıdığını bəyan etmiş, münaqişənin ATƏT konfransı çərçivəsində həllinin düzgünlüyünü bildirmişdi. F.Mitteran Dağlıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində Azərbaycanda vəziyyətin daha gərgin olduğunu təsdiqləmiş və Fransanın evlərini və torpaqlarını itirmiş insanlara yardım göstərəcəyini demişdi. Azərbaycan-Fransa tərəfdaşlığının dərinləşdirilməsinin davamı olaraq 1997-ci ilin yanvarında Heydər Əliyev Prezident Jak Şirakin davətilə Fransaya ikinci dəfə rəsmi səfərini etmişdi.13 yanvar 1997-ci ildə Yelisey sarayında Fransa Prezidenti Jak Şirakla görüşündə Heydər Əliyev Fransanın ATƏT-in Lissabon sammitində Azərbaycanın təkliflərini müdafiə etdiyini xatırladaraq, bundan razı qaldığını söyləmişdi. Həmin ildən etibarən Fransa, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün vasitəçi olan ATƏT-in Minsk qrupunun ABŞ və Rusiya ilə birlikdə həmsədri kimi fəaliyyətə başladı. Fransa Prezidenti Jak Şirak Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllinə nail olmaq üçün bütün imkanlarını səfərbər etmişdi. Xüsusilə qeyd edilməlidir ki, erməni lobbisinin bu ölkədə güclü olmasına baxmayaraq, Fransanın rəsmi dairələri o dövrdə Azərbaycanla münasibətlərə kölgə sala biləcək addımlar atmamışdılar. Bütün bunların kökündə isə Heydər Əliyevlə Jak Şirak arasında dostluq münasibətləri dayanırdı. 2001-ci ildə birbaşa Jak Şirakin təşəbbüsü ilə Parisdə Azərbaycanın dövlət başçısı Heydər Əliyev və Ermənistanın Prezidenti Robert Koçaryanın iki dəfə təkbəxt danışıqları keçirilmişdi. Görüşlər nəticə verməyə də, Jak Şirak Paris müzakirələrinin (2001, yanvar, mart) münaqişənin həlli üçün yaxşı əsas yarada biləcəyinə ümid etdiyini bildirmiş, istənilən razılaşmanın hər iki tərəf üçün məqbul olması

nun vacibliyini bəyan etmişdi. 2002-ci ilin noyabrında NATO/Avroatlantika Tərəfdaşlıq Şurasının Praqa sammitində də Heydər Əliyev və Jak Şirak Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli məsələsinə müzakirə etmişdilər. Həmin görüşdə Fransa prezidenti Heydər Əliyevə vasitəçilik fəaliyyətini davam etdirməyə söz vermişdi. Jak Şirak verdiyi sözlə əməl edərək, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həlli üçün yüksək səviyyədə vasitəçilik fəaliyyətini davam etdirdi. 2006-cı ilin fevralında Paris yaxınlığındakı Rambuyə qəsriində Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyev və Ermənistan Prezidenti Robert Koçaryan arasında ATƏT-in Minsk qrupu həmsədrlərinin iştirakı ilə növbəti görüşün keçirilməsi də Jak Şirakın təşəbbüsü ilə baş tutmuşdu. Həmin dövrdə Azərbaycanla ABŞ və Böyük Britaniya arasında olan xoş əlaqələr bu ölkələrin rəhbərləri ilə Prezident Heydər Əliyev arasında yaranmış dostluq

şey deyildi. Bu təkliflər əslində Dağlıq Qarabağ respublika formasında dövlət ərazi qurumu kimi ayırır və ona uydurma "ümumi dövlət" çərçivəsində Azərbaycan ilə bərabər status verirdi. Həm də bu "ümumi dövlət" in Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə tanınmış sərhədləri çərçivəsində yaradılmalı olduğuna istinad edilməsi Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü üçün təminat yaratmır, əslində bunları pozur. Mən belə hesab edirəm ki, vasitəçilərin düşünülməmiş hərəkətləri, şübhəsiz, nizamasalma prosesinə ciddi ziyan vurmuş və onu dala salmışdır. Bu da bizdə dərin təşviş və narahatlıq doğurur, xüsusən ona görə ki, bizim dəfələrlə bəyan etdiyimiz kimi, Rusiya Federasiyası Ermənistan Respublikasını ciddi-cəhdlə silahlandırmaqda davam edir, Ermənistan qanunsuz yollarla 1 milyard ABŞ dolları dəyərində Rusiya silahları verməsinin ardınca ona MİQ-29 təyyarələr və S-300 raketləri göndərilməsi buna

findən işğal olunmuş Dağlıq Qarabağın həyat fəaliyyəti üçün zəruri olan kommunikasiyalının bərpa edilməsi nəzərdə tutulurdu. Bundan sonra ikinci mərhələdə tərəflər silahlı münaqişənin nəticələrinin aradan qaldırılmasının ardınca Azərbaycan Respublikasının ayrılmaq hissəsi kimi Dağlıq Qarabağın statusunu müəyyənləşdirməklə və onun təhlükəsizliyi üçün tədbirlər görməklə məşğul olmalı idilər. 1997-ci il oktyabrın 10-da Strasburqda Azərbaycan və Ermənistan iki ölkənin prezidentləri səviyyəsində 1997-ci ilin 19 sentyabr tarixli təklifləri əsasında danışıqlar prosesini davam etdirməyə razılıq vermişdilər ki, bu da münaqişənin ədalətlə aradan qaldırılmasına nail olmaq üçün danışıqlar prosesinin müvəfəqiyyətinə ümid etməyə imkan verirdi. Amma sonradan Ermənistanın Prezidenti Levon Ter-Petrosyanın istefa verməsi və Ermənistanın yeni rəhbərliyinin öz mövqeyini sərtləşdirməsi bu ədalətli təməl üzərində danışıqların davam etdirilməsi imkanını puça çıxardı. Heydər Əliyev və Robert Koçaryan 1999-2002-ci illərdə münaqişənin həlli məqsədilə ikitərəfli görüşlərini davam etdirdilər də, son nəticəyə nail olunmadı. İstər Parisdə, istər İsveçrənin Cenevrə şəhərində, istər ABŞ-in Ki-Uest şəhərində, o cümlədən Moskvada keçirilən danışıqlarda Heydər Əliyev bu danışıqların hər birində Azərbaycanın milli maraqlarını qətiyyətlə təmin etmiş və Dağlıq Qarabağın Azərbaycan ərazisi olduğunu və bundan sonra da Azərbaycan ərazisi olaraq qalacağını birmənalı şəkildə bildirmişdi. Danışıqlarda qeyri-konstruktiv mövqedən çıxış edən Ermənistan isə işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarından siyasi alver vasitəsi kimi yararlanmağa çalışaraq, Dağlıq Qarabağa ya müstəqillik, ya da ona bərabər olan status almağa çalışırdı.

Prezident İlham ƏLİYEV:
«Xoşbəxt adamam ki, ata vəsiyyətini yerinə yetirdim» 2003-cü il oktyabrın 1-də Azərbaycan xalqınamüjəciatında Heydər Əliyev demişdir: «Üzümsüzə - həmvətənlərimatutaraq, qarşıdangələnpresident-seçkilərində prezidentliyə namizəd, mənim siyasi varisim, Yeni Azərbaycan Partiyası sədrinin müavini İlham Əliyev-i dəstəkləməyə çağırıram. O, yüksək intellekti, pragmatik düşüncəli, müasir dünya siyasətini və iqtisadiyyatını gözəl bilən, enerjili vətəşəbbüskar bir şəxsiyyətdir. Sizi əmin edirəm ki, həm İlham Əliyev, həm də Yeni Azərbaycan Partiyası bundan sonra da xalqımızın ən layiqli övladlarını öz ətrafında sıx birləşdirərək, Azərbaycan dövlətinin inkişafı və xalqımızın firavanlığı yolunda çox işlər görəcəklər. İnənərim ki, mənim axıra çatdırı bilmədiyim tələyüklü məsələləri, planları, işləri Sizin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdırı biləcəklər. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm». Heydər Əliyevin ən böyük arzuları işğal altında olan torpaqlarımızın azad edilməsi, ərazi bütövlüyümüzün bərpası, bütün məcburi köçkünlərin doğma yurdlarına qayıtması idi. Heydər Əliyev Azərbaycanı daha güclü etmək, xalqımızın daha gözəl günlərini görmək istəyirdi. Ulu öndərin ruhu bu gün şaddır, çünki Azərbaycan bu gün onun ən layiqli siyasi davamçısı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə öz tarixinin ən güclü dövrünü yaşayır. İlham Əliyevin Azərbaycanı gücləndirərək elə bir səviyyəyə çatdırdı ki, ordumuz Ermənistanın işğal siyasətinə son qoydu, torpaqlarımızı azad etdi. Bununla həm də ulu öndərin arzuları çin oldu, vəsiyyəti yerinə yetirildi. **“Mən bu gün, eyni zamanda, ulu öndər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etdim, onun ruhu qarşısında baş əydim. Ürəyimdə dedim, xoşbəxt adamam ki, ata vəsiyyətini yerinə yetirdim. Şuşanı azad etdik! Bu, böyük Qələbədir! Şəhidlərimizin, Ulu Öndərin ruhu şaddır bu gün!”**, - deyər Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandanİlham Əliyev ötən il noyabrın 8-də Şəhidlər Xiyabanından xalqa müjəciəti zamanı bildirmişdi. Azərbaycan xalqı hər zaman Heydər Əliyevin əziz xatirəsini ehtiramla yad edəcək. Xalqımız həm də ulu öndərə əbədi olaraq minnətdar olacaq. Çünki bu Qələbənin təməli illər əvvəl Heydər Əliyev tərəfindən dövlətçiliyimizin və müstəqilliyimizin əsasları möhkəmləndiriləndə, tənəzzütlün qarşısı alındı, xarici neft şirkətləri ilə tarixi müqavilələr imzalananda, ordu quruculuğuna başlananda qoyulmuşdu.

“İqtisadiyyat” qəzetinin təsisçisi, akademik Ziyad SƏMƏDZADƏ

Vətən əsgəri Aygün Səmədzadə

Heç qollu-budaqlı ağaca baxdınız mı? Şahanə duruşlu yarpaqları arasından möcüzəvi bir gözəllik boylanan ağaca nəzər yetirdiniz mi? Ona oxşamaq istədiniz mi? Mən istəyirəm. Eyni bir ağaca yüz dəfə baxsam da, fərqli gözəlliklər görürəm. Hər budağın, hər yarpağın öz sirli dünyası var elə bil. Ona səhnədə baxanda o şahanə duruşlu ağaclar düşür yadıma. Onu yaratdığı musiqilərlə şəxələnən, ucalan, bizi şəhərli, məftunedici gözəlliyə aparan ağaca bənzədirəm - musiqi ağacına. Kökü vətən torpağında olan musiqiləri ilə şəxələnən, ucalan möhtəşəm duruşlu musiqi ağacına baxıram sanki. Öz mahnılarını ifa edəndə qolunu azacıq qaldırıb ovucalarını yana açır. Elə bil, musiqini onu korlamaq istəyən əcaibliklərdən qorumaq istəyir. Əslində, qoruyur da. Aygün Səmədzadəni deyirəm, Azərbaycan Xalq artisti, sənətsünəşliq üzrə fəlsəfə doktorundan, on-

larla elmi və publisistik məqalənin müəllifindən, "Türküstan", "Həsərət", "Qumsal", "Eşq" kimi simfonik lövhələrin, vokal instrumental kompozisiyaların, romansların, rəqslərin yaradıcısından, on illərin hiti olan və olacaq mahnıların, neçə-neçə tamaşada, filmdə heyran olduğumuz musiqilərin bəstəkarından danışırıram. Ulu öndər Heydər Əliyevin bir fikrini tez-tez xatırlayıram: "Düşünməyin ki, Azərbaycan bizim üçün nə edib, düşünün ki, biz Azərbaycan üçün nə etmişik?" Düşünürük mü, görəsən? Təkcə tənqidlə, giley-güzarla, gözəlməklə güclü dövlət, sağlam cəmiyyət yaratmaq olmaz. "Mən xalqım, vətənim, dövlətim üçün nə etdim?" sualının cavabı olmalıdır hər birimizin. Həmin cavabdır dövlət, xalq qarşısında borcumuz, məsuliyyətimiz, vəzifəmiz, gördüyümüz işlər - sevgimiz. Onun yaratdıqlarıdır bu sualın cava-

bi. "Azərbaycan adına" - müəllif konsertləri ilə ruhumuza gözəllik qatan Aygün xanımın Cümhuriyyətin 100 illiyinə həsr etdiyi konsert belə adlanırdı. Əmin Abid Gültəkinin sözlərinə bəstələdiyi "İstiqlal"ın sədaları altında düşündüm bunları. Hər konsertdən, hər bəstədən sonra o qədər söz demək istəmişəm ki. Çoxlu sözlərlə münasibət bildirmək kimi bacarığım yoxdur əslində. Bəzən də gözəllik qarşısında susursan. Mənə elə gəlir ki, o, ürəyimdən keçənlərin hamısını eşidir həmişə. İstənilən halda ona demək istədiklərim çoxdur. Ölməz Əhməd Cavadın sözlərinə silsilə əsərlər yazıb: "Ey Türk", "Türk Ordusuna", "Elin bayrağı", "Mən bulmuşam", "Şəhidlərə" və s. Müxtəlif vokal-instrumental əsərlər, romanslar bəstələyib. Bu əsərlərin təqdimatı 2018-ci ilin sentyabrında Ankarada, noyabrda Bakıda, 2019-cu il martında Əskisəhərdə keçirilib. Əsərlərini Türkiyə Cümhurbaşqanlıqı Simfonik Orkestrası, TRT xoru, Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestri ifa edib.

2019-cu ildə layihə rəhbəri və ideya müəllifi olduğu "Azərbaycan 100 mahnıda" klavirini hazırladı. Kitabdakı 100 mahnının not yazılarını və sözlərini toplamaq böyük zəhmət tələb edir. Bu, təkcə musiqimizi deyil, Azərbaycanımızın - vətənin tarixini yaşadan bir kitabdır. Göz nurunun, ürək çırpıntısının, beynin məhsuludur.

Və ötən il daha bir möhtəşəm layihə həyata keçirdi: Cümhuriyyət gününə üç təkrarsız musiqi əsərinin kompozisiyaları - klipləri çəkildi. Gecə-gündüz işlədi. Bütün çəkilişlərdə özü iştirak elədi. Bu əsərlər - "İstiqlal", "Elin bayrağı", "Şəhidlərə" xalqımız, qürur günümüzə layiqli hədiyyə idi. Hər üç klipin quruluşçu rejissoru olan mərhum Etibar Babayevin, rejissorlar Elnur Məmmədov, Vüsal Qarayevin də zəhmətini qeyd etməliyəm. Aranjiman isə istedadlı musiqiçi Əvəz Muradov və Samir Şirinnova məxsusdur. Aygün xanımın ən mühüm xüsusi-

yətlərindən biri onun gördüyü hər işə, yaratdığı əsərə, istənilən mahnıya çox peşəkarcasına, məsuliyyət və sevgilə yanaşmasıdır. O, mahnının səsinə axtarır, mahnını hansı səsdə eşidir. Heç vaxt eşitmədiyi səsdə mahnının ifasına razı olmaz. Oxunsun deyə, ya maddi marağa görə mahnını bəyənmədiyi ifaçıya verməz. Amma çox tanınmayan, sənətə yeni gələn, amma istedadlı birinə mahnını etibar edir. Onun üçün mahnının oxunması deyil, necə oxunması önəmlidir. Bu əsərlərdə Nurlan Növrəstli, Ayaz Qasımov, Vüsal Hacıyev, Pərviz Abdullayev, Orxan Cəlilov, Nigar Cəlilova, Günay İbrahimli, Almaxanım Əhmədli, Emin Zeynallı, Kamilə Nəbiyeva kimi istedadlı ifaçılarla işbirliyi təsadüfi deyil. Hər notu "Vətən" deyən "İstiqlal", "Şəhidlərə" və "Elin bayrağı" ilə kövrək və möhtəşəm duyğular yaşadım bu günlərdə yenidən. Yazını 26 iyun - Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələr Gününə yazmağım da təsadüf olmadı. Milli Ordu Günüdür. Hər birimiz Vətən əsgəri olmalıyıq - hər birimizin günüdür. Lazım olsa, əlində silah səngərdə də döyüşərsən, sərhədinə də qoruyarsan Vətənin. Qələminlə, savadınla, istedadınla, yaratdıqlarınla, sevginlə, vicdanınla da Vətənin əsgəri olarsan, ona xidmət edərsən. Onun haqqında həmişə yazmaq istəmişəm - bu günə düşdü. Və ürəyim bir guşəsində yaşayan xatirələr dindi...

Yaddaş: Aygün Bülbül adına orta ixtisas musiqi məktəbinə qəbul olanda mən altı tələbə idim. Anamla hardan gəldiyimizi xatırlamıram. Amma yaşadığımız binaya çatanda bütün dünyanı qucaqlayacaq kimi qollarını yana açıb anama: "Ay Şəfiqə, Aygün Bülbülə qəbul oldu" - deyən Ziyad Səmədzadənin üzündəki, sanki bütün qaranlıqlara bəs edəcək sevinc işığını indiyə kimi umuda bilmirəm. Anam da hay-küylü idi. Bir neçə dəqiqə birlikdə sevincdən hay-küy saldılar. Birdən anam "Ay Ziyad, heç elmlər namizədi adını alanda belə sevinmirdin, hamı səndən çox sevinirdi", - dedi. **Ziyad Səmədzadə təkcə 26 yaşında elmlər namizədi kimi deyil, 31 yaşında iqtisad elmləri doktoru kimi də SSRİ məkanında ictimai elmlər sahəsində bu adı alan ən gənc bir neçə alimdən biri, bəlkə də birincisi idi. Onun aldığı mükafat-**

lar, gördüyü işlərdən danışmıram. Saymaqla bitməz onsuz da. Sadəcə bu elm fədisini təbrik etmək istədim. Axı, 25 iyun onun doğum günüdür. Ziyad müəllimi təbrik edənlər çox olacaq. Amma uşaq yaddaşının məsumluğundan keçib gələn gəncliyinin ən şirin xatirələrinin yaşadığı təbrik bir başqadır. O, hamımız üçün akademikdir, dövlətimizin iqtisadiyyatına xidmət edən, iqtisad elmində öz yeri olan bilim adamıdır. İctimai-siyasi xadimdir. Amma mənim üçün əsrdən çox yaşı olan ömür yaddaşında öz izi, doğma xatirələri olan insandır. O, təkcə Aygün xanımın deyil, həm də mənə əziz olan Aytən və Elşad Səmədzadələrin atasıdır. Həmişə "Firuzəm" deyər əzizlədiyi, itkisinə indiyə kimi ağrıdığı Firuzə xanımın həyatının yoldaşı - həyat sevgisidir. Dünyanın istənilən ölkəsində keçirilən beynəlxalq simpoziumlarda, konqreslərdə Azərbaycanı layiqincə təmsil edən 500-dən artıq elmi əsərin müəllifi, neçə-neçə alim yetişdirən Ziyad müəllim.

Son olaraq:

Sadəcə duyğularımı bölüşmək istədim. Az da olsa deyər bildimsə... **Musiqisi sərhədləri aşır. Bu, istedadın gücüdür. Bu, insanların gözəlliyə olan ehtiyacıdır, ruhun mənavi tələbidir. Deyirlər, musiqi tərçüməyə ehtiyacı olmayan ünsiyyət vasitəsidir. Çünki dinindən, dilindən, irqindən asılı olmayaraq, hamı anlayır. Çünki bütün dillər, dillər, xalqlar, dövlətlər musiqidən sonra yaranıb. Hətta sözlər, nitq olmayanda yaranıb musiqi. İbtidai insanlar öz kəndə və qorxularını, təhlükəni, sevinclərini müxtəlif avazlı səslərlə ifadə ediblər. Musiqi bütün sivilizasiyadan qədimdir. Hiss və duyğularımızla yaşadırdı. Xalqın, ölkənin tarixini onun şəxsiyyətələri yazır. Bir alim, sənət adamı, aktyor, yazıçı, rəssam, bəstəkar öz xalqını bütün dünyaya tanıdır və yaşıdır. Bu, reallıqdır. Bu gün özü də sənəti böyüklükdə olan Aygün Səmədzadənin bizə yaşatdığı reallıq. P.S. Bu Vətən əsgərini, eləcə də özünü Vətən əsgəri bilən hər kəsi 26 iyun - Silahlı Qüvvələr Günü münasibətilə təbrik edirəm.**

Kəmalə Abiyeva

100 mindən çox Azercell abunəçisinə 5GB aylıq internet paketi hədiyyə olunub

Şirkət 4G dəstəkləyən SİM kartları pulsuz təqdim edir. Azercell-in 5GB aylıq internet paketi qazandıran kampaniyası davam edir. Ötən ilin oktyabrında başlayan kampaniya çərçivəsində artıq 100 mindən çox Azercell abunəçisinin SİM kartı dəyişdirilib. Onların hər birinə ödənişsiz əsaslarla 4G-ni dəstəkləyən yeni SİM kartla yanaşı, 5Gb aylıq internet paketi də hədiyyə olunub. Müasir dövrün çağırışları istənilən sahədə (bank,

nəqliyyat, təhlükəsizlik, səhiyyə, kommunal xidmətlər və s.) yüksək texnologiyalardan istifadəni zəruri edir. Hazırda Azercell-in 4G şəbəkəsi ilə 240 mbit/san qədər endirmə, 95 mbit/san qədər isə yükləmə sürəti əldə olunur. Azercell-in 4G texnologiyası abunəçilərin mobil TV, videokonfrans, onlayn oyun, müxtəlif proqramlardan daha rahat istifadəsinə və kəsintisiz səsli zənglər etməsinə, böyük həcmli videoları daha yüksək keyfiyyətdə izləməsinə, bu faylları daha tez yükləyib ötürməsinə şərait yaradır. 4G-nin üstünlüklərindən istifadə etmək üçün 4G-ni dəstəkləyən mobil telefonun və yeni nəsil LTE texnologiyasını dəstəkləyən USİM sim kartının olması əsas şərtidir. SİM kartın 4G dəstəkləməsinə yoxlamaq üçün 4G yazıb 2525-ə göndərmək kifayətdir. Əgər SİM kart bu texnologiyayı dəstəkləmərsə, istənilən Azercell satış və ya xidmət mərkəzinə yaxınlaşaraq ödənişsiz əsaslarla nömrənin 4G dəstəkləyən dublikatını əldə etmək və birdəfəlik bonus şəklində 5Gb aylıq internet paketi qazanmaq mümkündür. Qeyd edək ki, kampaniya yalnız 4G şəbəkəsini dəstəkləməyən SİM karta sahib olan abunəçilərə şamil olunur.

Azercell AVRO-2020-də yüksək keyfiyyətli mobil şəbəkə təqdim edir!

Ölkəmizdə keçirilən futbol üzrə Avropa çempionatının oyunlarında lider mobil operator gücləndirilmiş iş rejimində çalışır. "Azercell Telekom" MMC Bakıda keçirilən AVRO-2020 oyunlarında abunəçilərini müasir və yüksək keyfiyyətli rabitə xidmətləri ilə təmin edir. Bu il futbol üzrə Avropa çempionatı çərçivəsində 4 oyunun paytaxtımızda təşkil edildiyini diqqət mərkəzində saxlayan lider mobil operator Bakı Olimpiya stadionunda, eləcə də ətraf ərazilərdə şəbəkənin gücləndirilməsi istiqamətində müvafiq işlər həyata keçirib. Futbol azarkeşlərinə ən yaxşı müştəri təcrübəsi yaşatmağı hədəfləyən Azercell ərazidə şəbəkənin tutumunu dəfələrlə artırıb. Qeyd edək ki, stadion daxilində ümumi mobil şəbəkə infrastrukturunu məhz Azercell tərəfindən quraşdırılıb. Məkan innovativ şəbəkə həlləri ilə təchiz edilib. Həmçinin hazırda ərazidə Azercell-in sayyar mobil Radio Baza Stansiyası da fəaliyyət göstərir. Stadionda yüksəksürətli mobil internet xidmətləri təqdim edən Azercell təməşəçilərə oyunlardan təəssüratlarını dərhal paylaşmaq, sosial şəbəkələrdə canlı yayım etmək imkanı yaradıb. AVRO-2020 çempionatına texniki hazırlıq çərçivəsində aparılan işlər qonaqların yerləşdiyi otelləri də əhatə edib. Belə ki, mehmanxanalara xidmət verən stansiyalarda şəbəkənin keyfiyyətinin yoxlanılması istiqamətində aktiv işlər aparılır. Xatırladaq ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə ilk mobil infrastrukturunu quraşdıran "Azercell Telekom" MMC-nin ölkə ərazisi üzrə əhatə dairəsi 94%, ölkə əhalisi üzrə isə 98,7% təşkil edir. Təkcə son 2 il ərzində lider mobil operator LTE şəbəkəsinin əhali üzrə əhatə dairəsini 35,9%-dən 85,5%-ə, coğrafi dairəsini isə 22,5%-dən 73,3%-ə qədər genişləndirib. Hazırda bu texnologiya ilə işləyən Radio Baza Stansiyaların ümumi sayı isə 2775-ə çatdırılıb.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

Professor Elşən Hacızadə professor Telman İmanova anası
LALƏZAR XANIMIN
vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Təsisçi:

Akademik Ziyad SƏMƏDZADƏ

Baş redaktor:

Aytən SƏMƏDZADƏ

ELMİ-REDAKSİYA ŞURASI:

Ziyad Səmədzadə, Akif Musayev, Vahid Novruzov, Ədalət Muradov, Qüdrət Kərimov, Elşən Hacızadə, Süleyman Qasımov, Mirqasim Vahabov, Bəyalı Ataşov, Məiş Əhmədov, Aydın Hüseynov, Rəsul Balayev, Müşfiq Atakişiyev, Zəhid Məmmədov, Aytən Səmədzadə, Elşad Səmədzadə

Dizayner:
Lamiyə NƏBİYEVƏ

Redaksiyanın ünvanı:
Əliyev küçəsi, 7
Redaksiya: +99412 566 09 60
Faks: +99412 514 14 27
Mühasibatlıq:
+99412 566 63 08

Dərc olunan materiallardakı fikirlər Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir. "İQTİSADİYYAT" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılmış və şəhirlənmiş, "Azərmedia" MMC mətbəəsində çap edilmişdir. Lisenziya: 022201; İndeks: 0355; Tiraj: 1500